

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878. Första Kammaren. N:o 24.

Onsdagen den 3 April.

Kammaren sammanträdde kl. 10 f. m.

Justerades ett protokollsutdrag för sistlidne dag och protokollet för den 28 sistlidne Mars f. m.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande Stats-Utskottets den 28 och 30 sistlidne Mars bordlagda utlåtande N:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Femte hufvudtitel.

1:sta, 2:dra och 3:dje punkterna.

Biföllos.

4:de punkten.

Grefve Posse: Vid föregående riksdagar då det varit fråga om flottan, har man i allmänhet framhållit, att det vore brist på materiel och att anledningen, hvarföre flottan icke befunnit sig i det skick, man skulle önska, vore den att materielen vore otillräcklig. Man har deremot vid samma tillfällen fått höra, att man hade tillräckligt med officerare och att man icke hade nog att göra till dem. Detta förslag innebär åter, att man skall hafva ökad antal officerare och icke ökad materiel. Jag får säga, att det frapperat mig, att vi med ens fått så stor flotta, att vi behöfva flera officerare än vi nu hafva. Jag hade verkligen icke trott, att så skulle vara förhållandet och jag är fullkomligt okunnig om, hvarigenom det inträffat att officerscorpsen blifvit otillräcklig. Jag skulle vilja yttra ännu mera i detta hänseende, men kanhända får jag under diskussionens lopp höra sådant, som kan ändra min åsigt och ådagalägga behofvet af ett ökad antal officerare. Tills vidare yrkar jag afslag å Utskottets hemställan.

*Tillsökning i
flottans offi-
cerspersonal.*

Herr Wallenberg: Att vederlägga den siste ärade talaren bör då vara en lätt sak, ty så minnesgod är väl denna Kammare, att den

*Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.*
(Forts.)

erinrar sig, att, när en liknande framställning gjordes af Kongl. Maj:t med kontrasignation af Friherre Leijonhufvud, jag uttalade den åsigt, att hvad som då begärdes väl var en god början, men att flottans kadrer vore allt för fåtaliga. Detta medgafs ock, men man sade sig då endast vilja göra en början, emedan man först borde sträfva att få undervisningen för adepter till sjöofficerare ordnad, innan man ginge vidare i utvidgningen. Det är dessutom märkligt, att man nu får röna motstånd från den sida, som Kongl. Maj:t gått i så mycket till mötes, från den sida nemligen, der man alltid talat om, huruledes det vore nödvändigt att hafva små fartyg eller kustförsvar, såsom man kallat det. Nu vet likväl hvar menniska, att när man följer ett sådant system, så fordras också ett mycket större antal officerare, ty ett större antal smärre fartyg kräfver flere sådana, än ett fåtal större fartyg. Detta kan icke bestridas. Dessutom är denna tillökning ingenting hvarken öfverdrivet eller ovanligt. Flottans officerscorps utgjordes förr af 228 officerare, och nu föreslår Herr Sjöministern att öka deras antal till 200. För öfrigt är det för hvar och en bekant, att de officerare, som tillhöra reservstaterna, och som hittills varit att tillgå för bestridandet af stationstjenstgöringen, så småningom dö bort eller blifva så åldrige, att de icke kunna göra tjenst. Slutligen ligger det intet öfverdrivet i förslaget af den grund, att man icke ifrågasätter högre utgifter än de, hvarmed hufvudtiteln nu är be-
tuggad.

Jag vill, såsom den siste ärade talaren, sluta med att säga, att jag, under loppet af diskussionen möjligen kan få höra bättre skäl för en motsatt åsigt än dem, han anfört, men till dess det skett, an-
håller jag att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Grefve af Ugglas: Jag vill till en början upplysa den förste talaren om ett fullkomligt misstag från hans sida. Kongl. Maj:t har nemligen alldeles icke yttrat, att antalet af officerare vore tillräckligt för flottan. Tvärtom framhölls redan 1876, då planen framlades, behovet af att öka detta antal, och detsamma omnämndes äfven vid föregående riksdag. Men skälet hvarför Kongl. Maj:t vid framläggande af förslaget om flottans kadrer icke på samma gång begärde ett större antal officerare var det, att så länge från sjökrigsskolan, derifrån alla officerare skulle dimitteras, icke kunde vinnas ett större antal, än som förmädde upprätthålla det antal officerare, som då fans vid flottan, Kongl. Maj:t ansåg sig böra uppskjuta anskaffandet af ett större antal, intill dess sjökrigsskolan blifvit utvidgad och tillgång på officerare alltså kunde derifrån erhållas. Detta är reciten af hvad som passerat. Den ärade talaren skall derjemte af alla komitébetänkanden från år 1871 finna behovet vara angifvet i åtskilliga, till och med högst betydligt utöfver hvad Kongl. Maj:t nu äskat. I Kongl. Maj:ts proposition till föregående Riksdag förekommer en beräkning, der det minsta antal officerare, som skulle behövas för att sköta det antal fartyg, som då förefans, upptages till 220. Nu är af Kongl. Maj:t uppgjord en annan beräkning, som jag finner särdeles klok, och hvarigenom, med tillägg af 10 procent af befålet till reserv, antalet af

officerare skulle uppgå till en siffra af 301. Deri framhålles att vi för närvarande hafva en tillgång vid flottan af 140 officerare, att flottans reserv- och indragningsstater räknar ett antal af 68 officerare, och att således från de värnepligtige eller den s. k. sjöbeväringen skulle tagas 92. Men vid den reglering Kongl. Maj:t nu afsett fäster han uppmärksamheten på, huru detta antal officerare skall begagnas. Han säger nemligen att de poster inom flottan, som finnas i landet för förvaltning, varfstjenst o. s. v., uppgå till 130, att till dessa naturligtvis icke kunna konstitueras personer ur handelsflottan eller sjöbeväringen, att de alltså måste tagas ur flottans stam eller reserv, och att således återstode att anskaffa 170 officerare för att fylla behovet å sjelfva fartygen. Frändraga vi nu det antal, som återgår till stationerna, eller 130, från det antal, som nu finnes, eller 208, återstå icke mer än 78 af flottans stam och reserv till sjötjenstgöringen, hvarigenom man således skulle dertill behöfva taga 92 officerare från sjöbeväringen. Men Kongl. Maj:t framhåller med fullt skäl, att det är otänkbart att med god manövrering och skötsel af dessa fartyg kunna använda ett så stort antal af sjöbeväringen, att det öfverskrider stammen af öfvadt befäl från flottan, och att det är alldeles nödvändigt att icke antaga dessa till större antal, än att det finnes två öfvade befäl från flottan och reserven mot ett från beväringen. Till följd deraf måste Kongl. Maj:t inskränka antalet af dessa, och säga, att han icke kan taga mer än 60, hvaraf åter blifver en nödvändighet att tillöka stammen med ett lika antal. I enlighet härmed har Kongl. Maj:t uppgjort ett förslag, i hvilket han begär tillstånd att öka antalet befäl inom flottan i mån af afgång inom reserven. Jag ber att få fästa uppmärksamheten på en annan sak, som här är temligen afgörande, nemligen att efter de planer, som förut varit framlagda, öfriga indragningsstater skola försvinna, men Kongl. flottans reservstat kvarstå tillsvidare, med rättighet för Kongl. Maj:t att af det anslag om circa 238,000 kronor, som nu utgår till reserv- och indragningsstaterna, för denna flottans reserv använda 114,000 kronor. Får nu Kongl. Maj:t icke i flottans stam intaga det antal befäl som erfordras, så måste han bibehålla dem på denna reserv. Men hurudan är då denna reserv? Den är sådan, att Kongl. Maj:t eger dit öfverflytta från och med kaptensgraden den som Kongl. Maj:t anser icke längre vara för flottan fullt nyttig, men af de lägre graderna kommer icke någon in i reserven. Granskar man nu Kongl. Maj:ts proposition, skall man finna, att det är isynnerhet inom subalterngraderna behof af tillökning gör sig gällande. Det är nemligen icke mindre än 31 subalternofficerare, deraf 4 underlöjtnanter och 27 löjtnanter, hvilka skulle behöfvas för flottans stam. Om man nu genom afslag å Kongl. Maj:ts framställning skulle hindra Kongl. Maj:t att på det viset successivt inom en viss tidrymd — uppgående efter en beräknad afgång af 6 om året till tio år — fylla de behof som här förefinnas, så nödgas Kongl. Maj:t att förskaffa sig det behöfliga antalet officerare genom att bibehålla dem på flottans reserv, som annars skulle kunna indragas, och det vore det äldre befalet som härigenom komme att behållas, då Kongl. Maj:t deremot skulle hindras att anskaffa det behöfliga yngre befalet. Dess-

*Tillökning i
flottans of-
ficerspersonal.
(Forts.)*

*Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.*
(Forts.)

utom får jag fästa uppmärksamheten på att med den brist inom subalterngraderna, som för närvarande förefinnes, det icke är af någon nytta att öka antalet af sjökrigsskolans elever, enär, om det icke finnes rum för dem som derifrån utgå att komma in i flottan, denna deraf icke kan hafva något gagn. Jag tror att, om man nogare granskar Kongl. Maj:ts proposition, skall man finna att det förslag Kongl. Maj:t deri gjort är särdeles välbetänkt. Att behofvet förefinnes har aldrig varit emotsagdt, och det af Kongl. Maj:t föreslagna sätt för detsamma fyllande finner jag icke kunna vara bättre genomtänkt, hvarför jag anhåller om bifall till förslaget.

Herr Jöns Pehrsson: I likhet med den förste talaren har jag icke kunnat vara öfvertygad om att Kongl. Maj:ts förslag borde bifallas; hvarför jag också helt kort skulle kunnat instämma med honom i hans yrkande om bifall till den afgifna reservationen. Jag tror att, så länge man icke har den stora frågan om vårt landtfforsvar afgjord, det icke är skäl att göra något för sjöförsvaret, emedan jag alltid hyst den öfvertygelsen, att detta, huru nyttigt det än må vara, likväl icke är en hufvudsak, och så länge man icke kan få hufvudsaken genomförd, anser jag att man må hända kan vara belåten med den materiel vi hafva. Ty då denna icke är större, så borde man med skäl kunna anse officerspersonalen tillräcklig.

Jag har icke något vidare att säga, utan yrkar afslag å betänkandet.

Grefve Lagerberg: Om den förste talaren hade funnit sig förvånad öfver att Stats-Utskottet tillstyrkt Kongl. Maj:ts proposition i denna del af betänkandet då Utskottet afstyrkt en efterföljande punkt om fartygs nybyggnad för att hålla befålet öfvadt, skulle jag gifvit honom rätt, men då han uttrycker sin förvåning öfver att Kongl. Maj:t velat öka officersantalet vid flottan, på det att det måtte kunna finnas i farans stund tillräckligt öfvadt befäl för att bemanna och föra den materiel som vi ega, så får jag säga, att jag tror han icke så noga tagit reda på förhållandena eller genomläst den Kongl. propositionen med tillräcklig uppmärksamhet. Tvenne föregående talare hafva redan upplyst och vederlagt de gjorda anmärkningarne, hvarföre jag icke anser mig böra bemöta dem.

Af alla de under de senaste riksdagarne inom den Femte hufvudtiteln förekommande förslag, synes mig icke något vara så behjertansvärdt och så väl motiveradt som den nu föreslagna tillökningen af officerspersonalen vid Kongl. flottan.

En dylik tillökning af befäl, tillkommen på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, utan någon förökad kostnad för tillfället och högst obetydlig för framtiden, skulle otvifvelaktigt, förutom den kraft som ligger i tillökningen af 60 friska och kunniga officerare, bidra att bringa reda i de egendomliga förhållanden som tid efter annan uppstått inom Kongl. flottan, med anledning af gjorda bestämmelser för att hålla personalen tjenstbar. Kasta vi en blick på hvad vi hafva att tillgå

af befäl inom flottan i händelse af ett krig, så förete sig förhållanden som jag i största korthet ber få vidröra.

För närvarande finnas 140 officerare på stat att tillgå vid mobilisering. Det öfriga antalet måste intill 300 tagas utaf värnpligtige sjökaptener och från de s. k. reservstaterna. Huru se nu dessa reservstater ut, och hvilka oegentligheter vidlåda dem?

Redan 1824, då Arméns flotta och den s. k. Stora flottan sammanslogs, bildades en reservstat benämnd *extra* och *expektans* stat, på hvilken öfverfördes alla officerare som af ålderdom eller sjuklighet ej vore användbara till aktiv tjänst jemte de personer hvars beställningar skulle indragas. Dessa officerare fingo ersättning för sina löneinkomster med skyldighet att under krig göra tjänst vid flottans station. Till aflöning för denna stat beviljades 30,000 R:dr B:ko att utgå från anslaget till flottans materiel.

Vid 1850 och 1851 årens riksdag infördes en *reservstat*, som ytterligare ökades vid 1857 och 1858 årens riksdag. På denna stat uppfördes de officerare, som ej egde den fulla verksamhetsförmåga, som *aktiv* tjänstgöring medgäfv. De skulle vara 55 år gamla och hafva 30 tjänsteår. De fingo vistas hvar som helst. Förflyttningen på denna stat skedde efter *derom gjord ansökan*, och inrättades emedan avancementet inom flottan gick särdeles långsamt och officerarne började att blifva för gamla.

Vid 1866 års riksdag, då Skärgårdsartilleriet bildades, inrättades den s. k. *Nya reservstaten*, dit alla de officerare öfverflyttades som ej användes vid Kongl. flottan eller Skärgårdsartilleriet. Med skyldighet att göra tjänst samt att vistas å de stationer de tillhörde, bibehöllo de alla sina löneförmåner samt avancerade till högsta lön inom graden, subalternofficerare till kaptenlöjtnanter. De tjänstbara officerarnes antal vid Kongl. Flottan och Skärgårdsartilleriet, tror jag vid den tiden utgjorde 172.

Vid 1873 års riksdag bildades ytterligare en reservstat, benämnd *Permanent reservstaten*, hvartill anslogos 114,000 kronor och till hvilken Kongl. Maj:t hade obegränsad rätt att, då tjänstens fördel det kräfde, öfverflytta hvem han behagade från kaptensgraden uppåt, och der avancementet kunde fortgå ända till amiralplatsen. Nu är det ju klart att de fleste officerare som kommit på dessa stater böra vara gamla, sjukliga samt mindre lämpliga för krigstjänst, och att de tycka mera om att gå och knalla på landbacken än att göra aktiv sjötjänst.

Under sådana förhållanden, och sedan genom införandet af den nya löneordningen och dermed förenadt obligatoriskt afsked, afgången inom flottans officerscorps kommit så att säga i naturlig ordning, hvad var då naturligare än att söka bringa upp officersantalet till det antal som behöfdes vid mobilisering, på samma gång som man gjorde ett slut på dessa stater och deraf föranledda förhållanden? Mig synes detta vara ett klart och väl genomtänkt förslag, som tilltalar mig på det högsta. Jag kan derföre icke riktigt förstå dem som sätta sig häremot och allra minst gilla reservanternes förslag att låta frågan anstå till dess den senast beslutade löneordningen för flottans befäl hunnit genomföras. Detta kan dröja ofantligt länge och har

*Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(Forts.)*

Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(Forts.)

dessutom icke att göra med sjelfva frågan. Reservanterne hafva dessutom såsom skäl för sitt afslag anfört, att med den ifrågasatta befäls-tillökningen kunde anstå till dess att den permanenta reservstaten upphört. Då kunna de få vänta länge, ty det kan dröja i evighet, enär de 114,000 kronor som af Riksdagen för upprätthållandet af denna stat anslagits, äro så att säga utan vilkor ställda till Kongl. Maj:ts disposition. Bara Kongl. Maj:t håller sig inom detta anslag, kan han dit öfverflytta hvem han vill och permanenta reservstaten kan icke upphöra förrän Kongl. Maj:t vill. Men nu synes det mig, om man noga jemför hvad som blifvit sagdt i den Kongl. propositionen, att, om den begärda officerstillökningen beviljades, vore Kongl. Maj:t sinnad föreslå att den permanenta reservstaten skulle upphöra. Att åter dröja med ordnandet af flottans befäl till organisationen af landtförsvaret blifvit afgjord, är en ofta uttalad åsigt, som jag tror ej behöfver någon vederläggning. Frågan reducerar sig helt enkelt till följande: Hvilket är bäst att hafva 200 dugliga och öfvade officerare på aktiv stat och inga reservstater, eller hafva 140 officerare på stat och 60 gamla reservister, — allt för ungefär samma kostnad för statsverket? Härförutom finnes ännu en sak att taga i betraktande. Jag anser nemligen den permanenta reservstatens försviunande, samtidigt dermed att Riksdagen antog denna tillökning i officerarnes antal, vara både önskvärdt och lämpligt, ty om också å ena sidan det ej kan bestridas att det ju är stor fördel för en styrelse att hafva en dylik stat att tillgå, så kan det dock å andra sidan ej förnekas, att en sådan rättighet, eller att så godt som utan dom och ransakning kunna öfverflytta en officer emot hans önskan och vilja till en reservstat, något gång kan vara en godtycklighetens klippa mot hvilken man lätt kan törna, man må vara huru utmärkt och skicklig som helst.

Då jag således anser det framlagda förslaget vara utmärkt godt, får jag hos Herr Talmannen anhålla om proposition å bifall till det-samma.

Friherre Klinckowström: I motsats till den senaste talaren måste jag göra några anmärkingar mot den ifrågasatta tillökningen af flottans stambefäl. Jag tror, att detta förslag af Kongl. Maj:t är i nuvarande stund icke väl betänkt. Man vet, att den reorganisation af flottans officerspersonal, som företogs år 1876, ännu pågår. Då framställde Kongl. Maj:t det behof af officerare för flottan, som skulle vara nödvändigt, och detta blef af Riksdagen beviljad. Det var, som vi alla känna, ett antal af 140. Att nu knappt 2 år derefter komma fram med begäran om tillökning till samma stam af icke mindre än 60 officerare — hvilka komma att kosta staten så högst betydligt, ty endast deras fasta aflöning är beräknad till 154,647 kronor — det tyckes mig vara något för tidigt, då, såsom sagdt, nämnda reorganisation ännu pågår och Riksdagen år efter år dertill lemna extra anslag.

Den grund, hvarpå Kongl. Maj:t byggt behofvet af denna fasta stam af flottans officerare, synes mig icke heller vara riktig. Det är nemligen sagdt i Kongl. Maj:ts proposition och i departementschefens dervid fogade anförande till statsrådsprotokollet, att denna stam bör

beräknas efter flottans för handen varande materiel. Detta anser jag vara, såsom grundsats, alldeles origtigt. Väl förstår jag, att flottans materiel bör vid krigstillfälle kunna bemannas med nödigt flottans befäl, men derföre är icke nödvändigt att under fredstid ständigt underhålla en så stor befälsstam, som i krig är erforderlig. Den befälsstam, staten bör underhålla, bör begränsas dels af statens tillgångar att sådant befäl på anständigt sätt aflöna och dels af möjligheten att lemna detta befäl nödvändig öfning i sitt yrke under fredstid. Den tillökning denna stam vid krigstillfälle behöfver, har under föregående tider af komitéer och i Kongl. Maj:ts propositioner ganska riktigt och klokt blifvit försedd och äfven medel anslagna för att åstadkomma densamma. Det kan nemligen ske dels genom flottans reservbefäl, som dertill är egnadt och lämpligt, dels ock genom det inom beväringssklasserna varande befäl vid handelsflottan, skeppsbefälhafvare af första klassen. Om man med uppmärksamhet läser departementschefens anförande till statsverkspropositionen år 1876, så finner man der behjertansvärda sanningar uttalade rörande möjligheten af att på det sättet erhålla det nödvändiga befälet vid flottans krigsutrustning, äfvensom att man borde förbereda detta genom att, mot vissa förmåner, låta dessa skickliga kofferdifartygsbefälhafvare undergå examen vid flottans militära undervisningsverk. Med dessa båda tillgångar för handen, lider det icke tvifvel att befälspersonalen skall kunna i krigstid svälla ut till det antal som är nödvändigt. Således anser jag, att flottans befälspersonal under fredstid icke bör vara större än att den kan af staten bekostas och öfvas; och dertill tror jag det befäl Kongl. Maj:t i 1876 års proposition begärt vara fullt tillräckligt.

Oaktadt den siste talaren sagt, att det vore origtigt att nu uppskjuta denna fråga, intill dess frågan rörande landtförsvarets organisation blefve afgjord, så tror jag likväl, att detta vore af Riksdagen ganska välbetänkt. Ty mine Herrar! i denna reorganisation af armén och landtförsvaret ingå åtskilliga förhållanden, som otvifvelaktigt komma att inverka på flottan. Jag vill blott citera flottans beväringss öfnings-tider och frågan om indragning af hela det indelta båtsmanshället. Det kan väl icke bestridas att dessa förhållanden komma att inverka äfven på flottans befäl. Under sådana förhållanden synes det mig obetänkt att nu företaga en ny organisation af flottans fasta stam, då, enligt hvad hvarje fosterlandsvän måste hoppas och tro, reorganisationen af landtförsvaret icke länge kan dröja att blifva löst på ett eller annat sätt.

Ser man nu till hvad som yttrats uti föregående Kongl. Maj:ts propositioner och i komitébetänkanden rörande flottans fasta befäl, så skall man finna, att de lemna så högst olika uppgifter på det behöfliga antalet befäl, att det synes mig äfven för den skull vara betänkligt att nu verkställa en förändring. År 1872 blef nemligen enligt förslag af den komité, på hvars uppgifter departementschefen dock något prutade, flottans behof af officerare satt till ett antal af 200 och derved togs all den materiel i beräkning, som flottan då egde, likasom de under byggnad varande fartyg; hvarjemte man ansåg sig hafva tillgodosett behöfvat af officerare vid stationerna, undervisnings-

*Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(Forts.)*

*Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.*
(Forts.)

anstalterna och till mindetaljen förutom att åtskilliga beräknats såsom sjuka; och upptogs dessa sålunda särskildt undantagna officerare till ett antal motsvarande 50 procent. Hvilket antal fartyg utgjorde flottan då? Jo 4 monitorer, 10 pansarbåtar, 1 ångfregatt, 3 ångkorvetter och 10 kanonbåtar. År 1877 då man äfven påstått, att man beräknat behofvet af flottans personal efter de befintliga och under byggnad varande fartygen, är då, frågar sig den okunnige, denna materiel så förökad, att man behöfver ökad antal officerare. Den utgöres af 4 monitorer, 10 pansarbåtar, 1 ångfregatt, i stället för 3 ångkorvetter 4, men den 4:de under byggnad, och 18 kanonbåtar, i stället för de 10 förutvarande, af hvilka dock 5 äro under byggnad, samt dessutom 4 segelkorvetter och 1 brigg, förutom lineskeppet "Stockholm", som apterats för ånga. Jag tror, att denna så kallade förökade materiel icke är så betydlig, att man behöfver ett så stort antal officerare, som nu är föreslaget och, på sätt jag förut haft äran nämna, anser jag det vara origtigt att beräkna flottans fasta stam efter den för handen varande högst varierande materielen.

Jag tror, att det vore mycket bättre och rättigare att äfven för krigstillfälle hafva en del af den seglande eller med ånga drifna materielen i reserv, på det att, om den i tjenst varande materielen blir förstörd och behöfver repareras, den dithörande personalen icke må vara overksam, utan att andra fartyg må finnas att tillgå. Äfven detta bör tagas i betraktande vid beräkningen af förhållandet emellan personal och materiel.

Man säger, att denna fasta stam af officerare, som nu skulle tillökas med 60 sådana, icke behöfde kosta staten någon utgift för närvarande. Man har lappat ihop och dragit ihop inkomster från olika håll för att bestrida utgifterna för dessa 60 officerare; men, utom det att jag anser det vara origtigt att icke hafva hvar och en utgift i statens räkenskaper på sin verkliga plats och till det belopp, hvarmed den verkliga utgår, så anser jag detta sätt att gå till väga vara att återfalla i de tider, som Gud ske lof äro förbi, då man nödgades aflöna statens tjenstemän med statsdomäner och hemman. Jag tror, att de löner staten gifver, böra vara synliga bland dess utgifter, och jag anser det vara origtigt, att en aflöning bestrides af medel, som dertill icke blifvit afsedda.

På grund af hvad jag haft äran nämna, kan jag icke annat än tillstyrka att den reservation, som af åtskilliga Stats-Utskottets ledamöter rörande denna punkt blifvit afgifven, måtte af Kammaren bifallas. Reservationen innehåller ganska goda motiv och det slut, hvartill den kommit, gillar jag fullständigt; och får jag därför hos Herr Talmannen framställa anhållan om proposition på afslag å Stats-Utskottets förslag och bifall till den afgifna reservationen.

Herr Adelsköld: Under de tvenne föregående riksdagar jag haft äran vara ledamot af denna Kammare, har jag alltid, då Femte hufvudtiteln förevarit, uttalat mig för ett starkt sjöförsvar, emedan jag tror, att vår sjelfständighet i händelse af krig är derpå mycket beroende. Hafvet, som omgifver vårt land, utgör nemligen vår första

*Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(F orts.)*

försvarslinie; och lemnas den öppen och oförsvard, så behöfver fienden icke mera än en transportflotta för att till våra kuster öfverföra en öfvermäktig truppstyrka och sedan gäller det, om vi kunna försvara oss på sjön, så måste en fiende vid ett anfall först göra en betydlig och dyrbar utrustning för att söka förstöra eller instänga vår flotta, och uppehålla sina förbindelser med eget land, hvilken utrustnings betydighet är beroende på den motståndskraft i försvaret vi kunna uppställa. Genom erfarenheten från det senaste kriget har jag blifvit ytterligare stärkt i min åsigt att försvaret af våra kuster är för oss af den allra största vigt. Genom begagnandet af minor och torpedos har det nemligen visat sig, att den försvarande har ofantligt stor fördel öfver den anfallande, ty det är ådagalagdt att, oaktadt Turkiet eger en bland de starkaste flottor i världen näst Englands, så har det dock icke kunnat hindra Ryssarne att åstadkomma och uppehålla förbindelse öfver Donau, och de stora Turkiska jernkoloserna, ehuru kommanderade af engelska officerare, hafva alltid måst vika för ryssarnes minor och små kanonbåtar, och flera hafva sprängts i luften eller tagits efter instängning inom minlinien. Om vi sålunda kunde besluta oss för ett, efter våra förhållanden lämpadt, ändamålsenligt kustförsvar, ty någon anfallsflotta kan ju icke ifrågakomma — och min öfvertygelse är att vi ega förmåga om vi hafva vilja — så tror jag att vi skulle vara ofantligt mycket starkare, än om vi lita så mycket på försvaret till lands som meningen synes vara.

För en del år sedan gjorde någon sig möda uträkna att, om de trupper och befäl, som tillhörde Kongl. Maj:ts flotta, skulle lastas på den samma, så skulle den ohjelpigt gå till botten. Detta var kanske förhållandet på den tiden beräkningen gjordes och skämtet bidrog måhända icke så litet till att antalet af officerare minskades och att truppernas numerär nedsattes. Förhållandena äro nu emellertid helt annorlunda. Af Kongl. Maj:ts proposition, bil. N:o 4 visar sig, att befålet utgöres af 136 officerare och flottans reserv 75; men för att utrusta de fartyg, som finnas, fordras 300 officerare och således existerar en brist af icke mindre än 90 officerare. Den siste ärade talaren yttrade att Kongl. Maj:ts förslag för två år sedan upptog allenast 240 officerare, men jag ber dervid få erinra, att i nämnda, af nu varande chefen för Kongl. Sjöförsvars-departementet uppgjorda plan afsågs, att sjöförsvaret hufvudsakligen skulle grundas på rammar och andra stora fartyg, hvilka fordra mindre antal befäl. Då Riksdagen emellertid, genom de beslut som fattats, icke godkändt en sådan plan, utan uttalat sig för att, tills vidare, endast mindre fartyg, beräknade för försvaret af våra skärgårdar, försedda med stor maskinkraft och groft artilleri men lättare pansar, skulle byggas, äfvensom att försvaret af våra segelleder och hamnar skulle åvägbringas medelst strandbatterier och minor, har frågan betydligt förändrats, och de förutsättningar, hvarpå Kongl. Maj:ts proposition 1876 grundade sig, kunna nu icke anses existera, utan man måste grunda beräkningen af befålet på behöfvet för de fartygscerter som af Riksdagen beslutats.

Vidare har den siste talaren yttrat, att han ansåge, att staten

*Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.*
(Forts.)

under fredstid icke borde hålla större officersstyrka än som vore för öfningen nödvändig och att en tillökning skulle i krigstid lätt kunna åstadkommas genom flottans reserv och handelsfartygens bevarings-skyldige befälhafvare. Det är visserligen sant, att flottan på detta sätt i krigstillfälle skulle kunna erhålla tillökning i befälet, men fråga är om ändamålet härmed vinnes.

Reservbefälet torde vid ett sådant tillfälle — om än så dugligt i sin ungdom — vara mindre tjenstbart, och hvad kofferdiskepps-befälhafvarne beträffar så är jag den första att erkänna deras ovanliga duglighet, redbarhet och förmåga i sitt yrke, samt att påstå det knappt något land torde kunna framvisa en sådan corps, men en sak är att föra ett handelsfartyg och en annan att kommendera ett krigsskepp. De nuvarande krigsfartygen kunna visserligen för den ytliga betraktaren se mycket enkla ut, men om man tager i betraktande, att ombord finnes en mängd maskiner för att manövrera fartyget, för ventilering, för kringvridning af torn, för handterande af kanonerna etc. och dessutom många andra inrättningar som icke finnes å handelsfartyg, hvilka alla af chefen skola öfvervakas, att denne, på samma gång han måste vara fullt hemmastadd i allt hvad som rörer fartygets invecklade mekanik, måste vara militär för att kunna kommendera truppen och artilleriet, för att kunna med effekt begagna sitt artilleri, så inses lätt att, den man, som under det att stormen ryter och projektilerna hagla, skall kunna såsom chef fylla sin viktiga plats, endast under en mycket lång och mångsidig öfning kan förvärfva sig de under sådana förhållanden behöfliga egenskaperna: skicklighet, kallblodighet och lugn.

Då det således icke låter sig göra att stampa befäl för flottan ur däckat på ett handelsfartyg, utan att en lång öfning från barndomen under fred fordras för att utbilda skickliga sjöofficerare, och då den föreslagna tillökningen är alldeles nödvändig, om den flotta vi ega skulle anses tjenstbar, får jag för min del tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr von Kræmer: Det skulle icke förvåna mig om en och annan, ja till och med många, vore ledsen vid flottan och de eviga ändringarne derstädes: skärgårdsartilleri och sjögående flotta, och så flotta, »en och odelbar» igen, och permanent reservstat och ny reservstat och indragningsstat och en liten särskild reserv af 5 officerare som tagit afsked från lön o. s. v., o. s. v., det skulle, säger jag, icke förvåna mig om en och annan skulle känna sig uppledsn på detta trassel — jag ber om ursäkt för ordet — men vi skilja oss troligen. Jag och de som erfarit en sådan känsla, i afseende på den slutsats man deraf bör draga. Ty förmodligen draga de flesta deraf den slutsatsen, att man icke bör bevilja den i fråga satta tillökningen i officerspersonalen.

Jag åter drager den slutsatsen att, om man är ledsen vid alla dessa oegentligheter, som äro minnen från oupphörliga omorganisatio-ner, så bör man omfatta det tillfälle som nu erbjuder sig att komma derur, och det har varit detta skäl, som inom Utskottet bevekt mig

att deitaga Utskottets beslut att tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt. Klart är, att, det icke går an, såsom reservanterne hafva sagt och såsom de två talare, som här påyrkat bifall till reservanternes förslag, hafva yttrat, för att komma ur detta tillstånd, att blott säga att »öfverflyttning till permanenta reservstaten numera, sedan en förbättrad pensionering inträdt, småningom lärer kunna upphöra» och sålunda tro att detta trassel — förlåt mig att jag åter begagnar det ordet — så småningom af sig sjelf skall upphöra. Det går icke an att på detta sätt blott citera början af en meuing och icke tillika anföra fortsättningen — det är ett stilistiskt fel att så förfara — ty det står visserligen i Kongl. Maj:ts proposition och Utskottet har sedan intagit det i sin motivering »om emellertid, sedan en förbättrad pensionsreglering numera blifvit genomförd, öfverflyttning till permanenta reservstaten komme att upphöra», men det står der äfven: »hvilket kunde ega rum, så snart skyldigheten att vid viss ålder ur tjensten afgå blifvit på alla tillämplig och *under vilkor att officerscorpsen tillökades med nu föreslaget antal.*» Efter hvad jag kan se vilja reservanterne således bifall till denna punkt, fastän de icke hafva läst meningen till slut.

En talare har yttrat, att den nuvarande stunden icke skulle vara lämplig för att vidtaga en sådan omorganisation, som här är i fråga. Ehuru han icke särskildt sagt *hvarför* den nuvarande stunden icke kunde anses lämplig, så förmodar jag dock att bland hans skäl ingå ekonomiska betänkligheter. Jag skulle i viss mån delat hans åsigt, om denna organisation varit föreslagen att ögonblickligen träda i verket, men så är icke förhållandet, utan den är beräknad att ske under loppet af ungefär 10 år, och den blifver således icke genomförd fullständigt förr än år 1889, om det ens går så fort dermed. Att uppskjuta med den i fråga satta tillökningen i flottans officerspersonal, till dess en omorganisation af landtförsvaret blifvit gjord, är visserligen något som låter säga sig, ty onekligen stå landt- och sjöförsvaret i något förhållande till hvarandra; men den invändningen förfaller ju, då denna föreslagna tillökning af antalet officerare vid flottan skall försiggå så småningom under en följd af år. Dessutom kan jag icke dela denne talares åsigt att det vore bättre att hafva mera materiel än befäl, utan jag tror tvärtom, att man med större rätt kan säga: det är bättre att hafva mera befäl än materiel. Ty materiel kan man ju bygga eller köpa fort nog, om man har penningar dertill, men skicklige officerare bildas icke till något pris på ett ögonblick; och skulle så vara, att landtförsvaret omorganiserades och en omorganisation af flottan dermed ställdes i samband, hvilket måhända kunde föranleda några förändringar i sammansättningen af flottans officerscorps, så kvarstå dock alltid till fosterlandets gagn den skicklighet och de kunskaper som desse officerare, hvilka nu äro föreslagna att tillsättas, antagligen då skulle ega.

Officer är officer, vare sig att han är bildad på sjön eller på land, och särskildt hade man under 1870—71 års fransk-tyska krig i Frankrike exempel på sjöofficerares duglighet äfven i och för landtförsvaret. Det var nemligen officerare från flottan och marinrege-

*Tillökning i
flottans öf-
ficerspersonal.
(Forts.)*

*Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.*
(Forts.)

mentena, som verksammast bidrogo till Paris' försvar och i någon mån sammanhölle de nyuppbådade rekrytarméerna, efter det att större delen af den reguliera armén vid Metz och Sédan blifvit tillfångatagen eller upprifven. Officer, som erhållit en omsorgsfull utbildning och verkligen blifvit officer, kan — visar således erfarenheten — med fördel användas äfven på ett annat tjensteområde än det, hvarför han specielt blifvit bildad. Jag tror således, att detta skäl, eller att man *möjligen* skulle få flere officerare vid flottan än som der behöfdes, icke betyder mycket.

Hvad nu behovet af befäl vid flottan angår, så är det, säger Kongl. Maj:t i sin proposition, 300 officerare. Den samme talare, hvars anmärkningar jag förut vändt mig emot, har sökt visa, att det icke gerna kan behövas så många som Kongl. Maj:t beräknat till fartygen, eller 170. Naturligen har i Stats-Utskottet icke kunnat gå så lättsinnigt till väga vid tillstyrkandet af denna förändring, att det icke infordrat en uppgift på sättet, hvarpå man kommit till detta antal af 170 officerare; och jag har nu visserligen icke den tabellen med mig, men jag har noggrant genomgått densamma och kan på grund deraf intyga, att detta tal icke är för högt beräknadt. Jag kan emelertid knappt beklaga att jag icke har den nämnda tabellen med mig, ty den är så detaljerad och utförlig, att det icke skulle vara lämpligt att för Kammaren uppläsa den samma. Alltnog: talet 170 har erhållits genom en noggrann och alls icke öfverdrifven fördelning af befälet på de fartyg, vi nu ega.

Att, då 130 officerare behövas i land, de återstående 170, som behövas för fartygen, böra vara fullt användbara officerare, anser jag vara utom allt tvifvel. Man behöfver blott ett ögonblick besinna dyrbarheten af den materiel, som skall dem anförtros, dyrbarheten af människolif och framför allt dyrbarheten af vårt försvars framgång! Af dessa 170 officerare skulle, såsom Kongl. Maj:t uppgifver, 92 tagas från handelsflottan och endast 78 från Kongl. flottan. I förbigående vill jag dock erkänna, att siffrorna 92 och 78, som voro exakta den 1 Oktober 1877, för hvilken dag de äro i Kongl. Maj:ts proposition anförda, sedan hafva undergått en liten förändring. Reserven är nemligen sedan dess från 68 ökad till 75 genom att 2 regementsofficerare dit sedan dess flyttats samt genom att i reserven blifvit inräknade en kapten och 4 subalterner, som tagit afsked utan lön. Tabellen efter statsrådsprotokollet upptager också för reserven talet 75. Detta förändrar något litet de anförda siffrorna och fördelningen af befälet på flottans fartyg skulle således blifva: 85 af flottans officerare och 85 af sjöbeväringens officerare; men denna lilla ändring af siffrorna inverkar naturligen icke på resonnementet, ty förhållandet mellan de nämnda båda befälskategorierna blifver ändå oproportionerligt.

Jag tror således att, då nu *icke* det skäl för hvilket jag alltid böjer mig, eller det ekonomiska skälet eller nödvändigheten att reglera staten för 1879 så, att den "går ihop", här kan tillämpas, och då saken i och för sig är riktig och god och då man tillika derigenom kan komma ur de olyckliga och ständigt återkommande regleringarne

för flottan, så bör man begagna detta tillfälle och jag har därför ansett mig böra tillstyrka bifall till Stats-Utskottets förslag i denna punkt.

*Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(Forts.)*

Herr Wallenberg: Sedan den ärade talaren af Stats-Utskottet här yttrat sig, skulle jag gerna hafva kunnat afstå från ordet, ty han har fullständigt vederlagt de misstydingar af siffrorna som af vedersakarne blifvit anförda; men det har under diskussionen fälots några yttranden angående *principer*, som jag icke kan låta gå oanmärkta.

Det uttalades den princip, att befålet skall rättas efter materielen; ja! detta är alldeles riktigt såsom princip, men då får man också vara så god och antaga, att den materiel som finnes verkligen behöfver befäl och man får icke förklara, att befäl och besättning icke skulle behöfvas för det och det fartyget, som nu är under byggnad men som kanske redan i början af nästa månad blifver färdigt. Man kommer icke undan med en sådan förklaring, då fartyget är så godt som fullfärdigt; detta är händelsen med korvetten "Saga". För öfrigt har jag icke listan på våra fartyg till hands, men äfven om så är förhållandet att ett och annat af dem är under byggnad, så att man kan säga att det icke för dagen behöfver befäl, så vill jag påpeka, att hvad som här af Kongl. Maj:t är föreslaget alls icke kommer till verkställighet i morgon, utan det vittnar om ett förutseende, som afser att uppfostra personer till dugliga sjöofficerare, och detta går icke så fort, som om det blott gälde att bygga fartyg. Har jag penningar, så kan jag nog få materiel på kort tid, men man får sannoligen icke en corps af erfarne sjöofficerare på mindre tid än vanligen en half mansålder.

För öfrigt — om vi nu en stund skulle vilja roa oss med siffror, — så yttrar Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet i en bilaga till den Kongl. propositionen om statsverket följande: "det ligger i sakens natur att det icke annat än undantagsvis kan uppdragas åt beväringskyldiga sjökaptener att, vare sig inöfva ersättnings-trupper vid depôtterna eller deltaga i administrationen i land eller tjenstgöra vid minförsvaret. Till dessa uppdrag erfordras 130 officerare, hvilka alltså måste tagas från Kongl. flottan eller dess reserv".

Om det till dessa uppdrag fordras 130 officerare, så inser väl en hvar, att det är för litet att hafva inalles 140 officerare, och ingen lärer väl på fullt allvar kunna bestrida att, hur högt man än sätter kofferdiflottans befäls erfarenhet och insigter, så kan man likväl icke betvifla riktigheten af det yttrande, Herr Sjöministern afgifvit, att de icke äro lämplige till att exercera rekryter eller till att behandla minor, då de ju sjelfve måste inöfvas till sådana göromål. Det är nemligen en stor skilnad mellan att ega sjömannaerfarenhet och att ega militäriska kunskaper. Emellertid är hvad man nedlägger på utbildningen af sjöofficerare aldrig bortkastade penningar, ty erfarenheten har gifvit vid handen, t. ex. i det fransk-tyska kriget, att sjöofficerare varit bra att hafva äfven på land, och jag tror för min del, att de kunskaper, den erfarenhet och den rådighet, som de förvärfvat, alltid skall komma till gagn i händelse af inträffande krig.

Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(Forts.)

Jag vill nu endast tillägga, att det verkligen var skada att icke Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet var här, då Friherre Klinckowström talade om *sin* organisationsplan, ty det är min tro, att protokollet aldrig kommer att göra åskådlig den förträffliga plan, som han här har framlagt: huru de seglande fartygen skulle bilda reserven, huru befälet skulle erhållas från handelsflottan o. s. v.

Jag kunde sannerligen icke följa med, det får Herr Talmannen benäget ursäktas, men i *en* sak får jag instämma med Friherre Klinckowström. Han sade nemligen: "då frågar sig den okunnige"; jag vill nu icke säga att jag rätt tolkat betydelsen af dessa ord, men om de få så förstås, att han dermed ville hafva sagt, att han icke är så kunskapsrik i dessa saker, så är det ju naturligt att hvarken Herr Talmannen eller Kammarens ledamöter behöfva fästa så stort afseende vid det som han här andragit, och jag vill för min del oändligt gerna antaga, att Friherre Klinckowström besitter djupa insigter i allt, hvarom han här i Kammaren *icke* yttrat sig.

Grefve Posse: I mitt förra anförande sade jag mig icke vara sakkunnig i förevarande fråga och jag anhöll därför att få de upplysningar som kunde ändra min öfvertygelse, emedan jag i så fall vore villig att böja mig därför. Diskussionen har nu fortgått en stund, och då ingen talare vidare anmält sig, anhåller jag att få säga några ord, icke för att lemna några nya upplysningar men för att tillkännagifva, att de upplysningar som hittills blifvit gifna icke öfvertygat mig om ortigheten af hvad jag yttrat, då jag sist hade ordet. Man har sagt, att det föreslagna officersantalet skulle vara nödvändigt för den nuvarande materielen. Det är på detta skäl man hufvudsakligen stöder sig, men man har dock aktat sig för att lägga fram några bevis på denna sak och man vill, att man skall böja sig för auktoriteten.

Men jag får då säga Herrarne, att jag i dessa dagar frågat personer, som jag tror vara ganska sakkunnige, och af dem fatt den upplysningen, att det visst är möjligt att uppskrufva antalet officerare så högt, som här är föreslaget, men i verkligheten behöfves det icke så många och det helt enkelt därför, att en stor del af den materiel, som vi hafva, är alldeles oduglig och olämplig.

Det är icke godt att gifva sig in i ett sådant ämne som detta, der den enes ja kan vara så godt som den andres nej och der man omöjligt kan framlägga ovederläggliga fakta och bevis. Jag har därför blott sökt göra en jemförelse, som emellertid kan vara intressant nog. Här har under de föregående striderna om sjöförsvaret oupphörigen framhållits den satsen, att det vore en skam för oss att åtminstone icke vara lika så goda som Danmark; man har således framhållit Danmark såsom ett exempel för oss och förhållandena derstädes såsom något för oss eftersträfvansvärdt. Jag har därför sett efter, huru förhållandena derstädes äro, och då funnit, att kostnaden för flottan der är: 4,774,802 kronor, under det att den här i Sverige uppgår till något öfver 5 millioner; officerarnes antal i Danmark är 117, nemligen: 1 amiral, 15 kommandörer, 34 kaptener, 47 löjtnauter och 20 underlöjtnanter. Danmark har således med en kostnad af 4,774,802 kronor

samt en officerscorps af 117 personer lyckats bringa upp sin flotta till en ståndpunkt, som vid flera tillfällen blifvit framhållen såsom exempel för oss.

Då så är förhållandet, frågar jag eder, mine Herrar: kan felet till att vi äro försvarslöse ligga deri, att vi hafva för litet officerare, då Danmark, som framhålles såsom vårt föredöme, har 23 officerare mindre än vi? Nu har visserligen nämnts, att Danmarks flotta icke består af så många små fartyg som vår, utan den utgöres af färre men på samma gång större fartyg, och därför behöfves det der icke så många officerare som hos oss. Jag erkänner, att detta argument gjort intryck på mig ända till dess Herr Wallenberg haft ordet. Han gjorde nemligen en framställning af dessa förhållanden och talade om minväsendet och hvad dertill behöfves, men på samma gång yttrade han äfven, att de, som äro lämplige till att sköta minväsendet, icke tillika äro lämplige att kommendera folk. Det skulle således vara olika egenskaper, som fordras för dessa båda befattningar, men jag kan icke inse, att detta höjer behovet af antalet officerare vid flottan. Men då vi nu kommit att tala om minväsendet, så vill jag begagna tillfället för att säga, att jag står på den ståndpunkten, att jag är färdig att bevilja *allt*, som begäres för minväsendet och hvad dermed står i sammanhang; och om det är något fel i Kongl. Maj:ts proposition, så är det enligt min tanke just det, att minväsendet icke blifvit tillräckligt framhållet. Kan det derföre visas mig, att behovet deraf är större än hvad som antagits, så är jag gerna med om en tillökning af 60 officerare, om nemligen detta kan lända minväsendet till gagn, ty enligt min åsigt är det just derpå som vi böra använda våra största och bästa krafter.

Hvad nu beträffar att, såsom här blifvit sagdt, denna sak icke skulle hafva sammanhang med en blifvande arméorganisation, så kan jag icke begripa, huru man kan påstå något sådant, då det är en känd sak, att båtsmanshållet ingår i den nuvarande organisationen, och att det för att hålla reda på desse båtsmän fordras en mängd officerare, hvaraf en del skulle blifva obehöfliche i händelse att en förändrad arméorganisation inträdde. Att då i närvarande stund, då man är så oviss om sättet, hvarpå flottan skall utveckla sig, binda sig vid en organisation, som framkallar flera officerare än hvad vi nu hafva, kan jag icke finna vara rätt. Min åsigt är nemligen, att man bör hafva så få tjenstemän som möjligt, gifva dem så mycket som möjligt att göra och aflöna dem väl; och jag tror att äfven Riksdagen bör följa denna princip och att vi således icke böra skaffa oss en hel mängd officerare som vi icke behöfva, i synnerhet då fråga när om en så lång tid som 10 år. Hade det varit fråga om att redan nästa år anskaffa sex af dessa 60 officerare, så skulle jag emellertid varit med derom; men, som sagdt är, att bifalla en organisation, som för 10 år binder oss vid något som man icke vet om det duger eller icke, det anser jag icke vara välbetänkt. Ty om man går tillbaka till hvad som passerat vid flottan, så ser man, att det, som det ena året ansetts förträffligt, ett annat år förklarats odugligt, och under sådana förhållanden kan man ju också hafva skäl att tro, att man kanske

*Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal*
(Forts.)

*Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(Forts.)*

snart kunde få veta, att dessa 60 officerare vore obehöflige och sålunda borde föras öfver till reservstaten.

På grund af alla dessa skäl får jag vidhålla mitt förra yrkande om afslag å Utskottets betänkande i denna punkt.

Statsrådet Friherre von Otter: Den siste ärade talaren har såsom skäl för sitt yrkande på afslag anført, att den materiel, som vi nu ega, icke skulle betinga den personal, som Kongl. Maj:t af Riksdagen begärt.

Materielens beskaffenhet måste naturligen vara grundad på det ändamål, som man dermed vill afse, och det ändamål, som vi med vår sjökrigsmateriel böra afse, måste i första rummet vara, att, så vidt möjligt är, förhindra fiendtliga flottor att komma in till Stockholm och Karlskrona och att derefter, i den mån tillgångarne räcka till, äfven kunna motsätta oss landstigningar åtminstone på vissa punkter af våra vidsträckta kuster. Det får väl icke motsägas att, om vårt fädernesland i närvarande stund skulle hotas af en fiende, vi måste använda allt hvad som finnes till buds för att söka värna oss. Under sådana förhållanden tror jag icke, att det går an att, såsom Grefve Posse nyss antydde, beräkna bemanning endast för den del af materielen som är fullt duglig. Om vi vilja försöka något allvarligt motstånd, måste vi väl i brist på bättre taga till äfven den som är mindre tidsenlig, och det är med hänsyn dertill som den personal, hvilken i Kongl. Maj:ts proposition upptagits såsom erforderlig, blifvit beräknad. Ingen kan väl dessutom ifrågasätta att icke ett sjöförsvaret, som vore lämpadt efter våra kuster med dess vidlyftiga skärgårdar, ett sjöförsvaret, som i öfverensstämmelse med de vid föregående riksdagar uttalade åsigter, att vi för närvarande böra hålla oss till mindre fartyg, också kräfvat ett mycket större antal officerare än om materielen bestode af större fartyg. Man har åberopat Danmarks exempel, men Danmark har icke dessa skärgårdar att försvara, dess materiel måste derfore så att säga kunna "hålla sjön", det bygger kraftigare fartyg och på grund deraf kan det i förhållande till oss nöja sig med en mindre personal.

Endast de fartyg, som nu finnas och kunna anses vara något så när tidsenliga, erfordra 46 subalternofficerare, minförsvaret i Stockholms och Karlskrona skärgårdar erfordrar 12 subalternofficerare och 4 tagas i anspråk af sjöfästningarne förutom det antal, som i saknad af fästningskompanier för Karlskrona måste tagas af flottans officerspersonal. Då härtill kommer att blott till den materiel, som är upptagen såsom erforderlig för att försvara Stockholms och Karlskronas skärgårdar, jemte till en liten rörlig eskader, ingå icke mindre än 61 minbåtar, på hvilkas betydelse såsom försvarsmedel vi, såsom Grefve Posse anmärkt, måste lägga en särskild vikt, och då dessa minbåtar böra kommenderas af officerare, så hafva vi der ett behof af ytterligare 61 subalternofficerare. Om vi nu till de förut räknade lägga dessa 61, så få vi ett antal af 123 subalternofficerare, och då det öfriga officersantalet bör stå i ett visst förhållande till antalet subalternofficerare, anser jag mig ock härmed hafva visat, att den af Kongl.

*Tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.*
(Forts.)

Maj:t begärda tillökningen i officerspersonalen icke är för hög, liksom jag är öfvertygad om att — man må ordna landets försvar i öfrigt huru som helst — man dock icke skall kunna erhålla ett starkare försvar för mindre kostnad, i fall man derifrån utesluter ett sjöförsvar, hvilande på hufvudsakligen de grunder, som under senare åren för dess ordnande blifvit följda och som betingar den nu begärda officerspersonalen.

Den förevarande punkten är efter mitt förmenande den viktigaste punkt, som vid denna riksdag förekommer på femte hufvudtiteln. Den är af vikt icke blott derföre att derpå beror, huruvida utsigter skola komma att finnas för att vi inom en icke allt för aflägsen framtid må kunna vara beredda att möta ett fiendtligt anfall utom egen jord, utan äfven derföre att, derest denna fråga skulle af Riksdagen afslås, den regelbundna och systematiska utbildningen af en officerspersonal för flottan derigenom måste komma att rubbas. Såsom Herr Wallenberg nyss anförde, uppfostras icke någon till sjöofficer på ett år eller par, utan det tager tiotal af år, och klart är, att, om vi skola hoppas att utträta något med vårt sjöförsvar, så måste den grund för en duglig officerscorps, som ligger i sjökrigsskolans organisation och antalet elever derstädes, icke rubbas fram och tillbaka. Skulle den förevarande punkten afslås, så blifver antagliga följden deraf den, att tillträdet till sjökrigsskolan måste i betydlig mån minskas, ty det kan icke gå an, att tillträde lemnas till denna anstalt, som ju afser uppfostrande af sjöofficerare, för ett större antal aspiranter, än det som vapnet har utsigt att kunna emottaga. Bifalles icke Kongl. Maj:ts framställning, kan behovet af unga officerare från sjökrigsskolan icke antagas blifva större än måhända 5 årligen, hvar emot om den föreslagna tillökningen kommer till stånd, det årligen skulle erfordras 10 till 11. Till ungefärligen detta antal hafva ock de nedra klasserna vid sjökrigsskolan redan blifvit utvidgade i förhoppning på denna tillökning i sjöofficerarscorpsen, hvilken framhållits såsom behöflig så väl af 1872 och 1874 årens komitéer, som uti Kongl. Maj:ts proposition till 1875 års Riksdag och uti det underdåniga memorial, som jag afgaf till Kongl. Maj:t vid 1876 års riksdag. Då Riksdagen dessutom beviljade medel till ny lokal för sjökrigsskolan, skedde väl detta under förutsättning att officerspersonalen, då behovet så strängt fordrade det, skulle komma att ökas, och äfven i följd deraf har jag trott, att Riksdagen nu skulle till denna framställning lemna sitt bifall. Och hvad kostar väl en sådan tillökning statsverket? Det kostar icke något annat än att 50,000 kronor, som äro anvisade på extra stat för lönereglerngens genomförande, komma att i några år längre qvarstå. Skulle nu Riksdagen verkligen för en så ringa uppoffring som denna vilja motsätta sig en sak som borde vara så vigtig?

Det har af reservanterne antagits, att den permanenta reservstaten skulle kunna tillstängas så småningom, sedan nu beslut om obligatoriskt afsked inom officerscorpsen komme att tillämpas. För min del vågar jag dock icke tro, att Kongl. Maj:t skall kunna afstänga den permanenta reservstaten förr än Riksdagen har gifvit sitt med-

Tillökning i
flottans
officers-
personal.
(Forts.)

gifvande till officerscorpsets tillökning, ty förrän en sådan tillökning kommer att ega rum kan det icke blifva någon ordnad uppflyttning till de högre graderna, och på en sådan uppflyttning är det ju som en officerscorps' duglighet och dess intresse och nit för tjensten i så väsentlig mån beror. Sedan delningen af flottan år 1866 utfördes, har icke mer än en enda officer af högre grad begärt och erhållit afsked. Om icke 1873 års Riksdag beslutat den permanenta reservstaten, skulle sålunda, under förutsättning att officersantalet bibehållits vid hvad det nu är, under de förflutna tolf åren — jag undantager naturligtvis de befordringar som egt rum efter dem som gått bort med döden — icke mer än en enda befordran till regementsofficer förekommit. Någon afgang inom regementsofficersgraderna till följd af afsked kan icke heller förutsättas under de närmare åren. Jag tror sålunda att Kongl. Maj:t icke kan fränsäga sig den rätt, Kongl. Maj:t af Riksdagen erhållit att intill 114,000 kronor använda reservstatens medel till öfverflyttning på den permanenta reservstaten, så vida icke Riksdagen bifaller detta Kongl. Maj:ts förslag om officerscorpsets tillökning.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anföra, vågar jag hos Kammaren anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Friherre Klinckowström: Den siste ärade talaren tyckes hafva framställt den åsigt rörande nödvändigheten af tillökning i den fasta flottans officerspersonal, att tillökningen vore nödvändig äfven derföre, att vid sjökrigsskolan finnes ett större antal kadetter färdiga att utgå såsom officerare, och att det måste beredas plats för dessa unga officerare vid flottan. Jag skulle dock för min del tro, att, om det finnes flera officersaspiranter, som utgå från sjökrigsskolan, än den fasta officerspersonalen behöfver, så bör snarare sjökrigsskolan minskas, så att det antal, som derifrån utgår, svarar mot behofvet, än att man derföre skulle vidtaga den åtgärden, att öka officerspersonalen.

Jag beklagar, att en talare på stockholmsbänken har sökt att försvara denna fråga genom att använda, om jag så får uttrycka mig, *förgiftade vapen*. Han måtte frukta, att denna fråga icke kan försvaras med ärliga medel, när han så går till väga, och, efter mitt förmenande, befarar jag, att han derigenom mera skadar än gagnar den sak, han sålunda försvarar. Hvad beträffar de mot mig personligen sårande uttryck han tillät sig, vill jag nu likasom vid hvarje annat tillfälle, då mina aktade motståndare på det sättet hedra mig, icke derpå svara något, skyddad, som jag anser mig fortfarande vara af bestämmelserna i 52 § Riksdagsordningen.

Jag har i sak ingenting att tillägga, ty allt hvad som här blifvit yttradt mot min åsigt, sedan jag sist hade äran att yttra mig, har icke kunnat i någon mån öfvertyga mig om rigtigheten af att tillöka den fasta flottans personal, hvarföre jag fortfarande får anhålla om afslag.

Herr Jöns Pehrsson: Endast ett par ord med anledning af hvad Herr Sjöministern nyss yttrade. Som vanligt uttalade han sig

Tillökning i
flottans
officers-
personal.
(Forts.)

med den största upprigtighet och så var äfven förhållandet, då han omnämnde, att, derest Kongl. Maj:ts förslag icke antogs, så skulle tillträde till sjökrigsskolan icke kunna medgifvas för så många, som annars kunnat begagna sig deraf. Skulle så nödvändigt blifva förhållandet, så skulle jag måhända vara den förste, som biföll detta förslag, men jag tviflar på, att det kunde vara meningen med inrättandet af sjökrigsskolan, att man skulle hindra elever från att komma in dit, om man icke genast vid deras utgång hade att gifva dem en plats vid flottan. Det är ju så förhållandet vid andra skolor och universitet, att en stor del af de, som utgå derifrån, icke kan få plats genast, och jag kan för min del icke inse, hvarför man skulle vägra inträde vid sjökrigsskolan för flera än som genast, då de genomgått densamma, kunna blifva anstälde såsom officerare vid flottan.

Jag har icke i öfrigt af hvad som anförts kunnat blifva öfvertygad om, att man icke bör afslå Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Först måste jag bedja att få göra en rättelse. Grefve Posse har nemligen tillagt mig ett uttalande, hvaremot jag måste protestera, nemligen, att jag skulle hafva yttrat att: »De, som äro lämpliga att sköta minväsendet, äro icke lämpliga att kommandera folk.» Jag har icke kunnat säga något så orimligt, och lyckligtvis föres protokoll här i Kammaren, men på det att det icke måtte falla i glömska hos Herrarne, som kanske först efter längre tid läsa protokollet, är jag angelägen att göra en rättelse genast. Jag har icke kunnat säga en sådan orimlighet, men jag har sagt, att den, som sjelf behöfver exerceras, icke är lämplig att undervisa andra och jag säger ännu en gång att de, som i militära delar af sjöväsendet skola inhemta undervisning, dem kan man icke, genom att sätta epåletter på, genast göra till kunnige sjöofficerare, åt hvilka man kan anförtro många menniskolif och en dyrbar materiel. Jag hyser om vår kofferdiflottas befälhafvare en mycket hög tanke. Deras höga ståndpunkt bland sjömän är äfven känd och erkänd i främmande länder, hvilket bäst bevisas derigenom att i alla assurancesbolag svenska fartyg åtnjuta ganska stora fördelar framför andra nationers, just till följd af deras befälhafvares erkända duglighet. Hvar och en vet, att vi hafva all anledning glädja oss åt förbättrade navigationsskolor samt en ökad sjöfart, hvarigenom sjömannarfarendet står att vinna, och allting är rätt bra så vida det angår sjömanskap, men att det är skilnad mellan *sjömanskap* och *militärisk duglighet*, är lika säkert som att den, som är vetenskapligt bildad till att sköta en mina, men aldrig satt sin fot på en båt, skall visa sig oduglig då det gäller att använda minan såsom vapen. Det är derföre som dessa egenskaperna, den militära skickligheten och sjömanskapet, äro lika oundärliga för att bilda en duglig sjöofficer. Det är således icke sagdt, att man i stället för sjöofficerare kan använda det befäl, som finnes på handelsflottan, vid ett utbrytande krig, ty då fordras det, om man skall hafva någon nytta af krigsmaterielen, att hafva ett tillräckligt antal verkligen bildade sjöofficerare.

Den ädle Grefven har sagt, att, »om vi nu bevilja den ifråga-

Tillökning i
flottans
officers-
personal.
(Forts.)

varande tillökningen, så skulle det snart åter blifva en öfverflyttning på reservstat», men både han och jag torde komma på reservstat före den tiden. Om vi nu bevilja detta, så är det i full konsekvens med Riksdagens redan fattade beslut om sjökrigsskolan, och denna undervisningsanstalt har lemnat ganska vackra prof på att den är ändamålsenlig, åtminstone vet jag för min del icke någon undervisningsanstalt som kan ställas högre. Riksdagens med öppna ögon fattade beslut i afseende å ny byggnad för denna skola tillkom för att åstadkomma en väl behöflig utvidgning, hvilken man öfverallt i Kongl. Maj:ts propositioner, om man läser dem uppmärksam, skall finna angifven såsom en preliminär åtgärd till ökandet af officerarnes antal. Uti sjelfva den proposition som uppstälde ett behof af 140 officerare står det tydligen, att detta behof var hvad som förefans *då* och alldeles icke gälde för all framtid. Det vore dock bra underligt, om man skulle ställa så till, att man för att spara in några underlöjtnantslöner under ett tiotal af år skulle afstånga denna anstalts verksamhet, då man på skolundervisningen icke kan göra några besparingar, ty lokalen kan icke hyras ut och lärarnes antal kan ej minskas.

Jag respekterar åsigtarna hos dem — jag har i många afseenden visat, att jag äfven delar dessa åsikter — som med hänsyn till de ekonomiska förhållandena i landet vilja göra besparingar på budgeten. men man skall icke göra sådana besparingar, som lända till skada och hvilka icke gälla nuvarande förhållanden, utan kanske först komma i fråga vid slutet af 1880-talet. Då är det också säkert att denna besparing är en dålig equivalent för den vinst, som man då i stället skulle önska sig hafva uti 60 dugliga sjöofficerare.

Jag kan icke föreställa mig, att denna Kammare, som aldrig förbisett vigten af sjöförsvaret och inom hvilken framstående ledamöter, tillhörande armén, öppet uttalat den åsigt, att flottan för vårt land har den största betydelse, skall kunna ansluta sig till sådana åsikter, som uti en reservation blifvit uttalade, att vi skola vänta att göra något för sjöförsvaret, till dess landförsvaret blifvit fullständigt ordnad. Det är precis som vanligt: att, företager man frågan om landförsvarets organisation, så svaras, att vi skola vänta, till dess vi genomfört en skattereform, och det är just detta sammanlänknings-system, som gör vår olycka, ty då man aldrig tager hvar sak för sig och bedömer den efter som den förtjenar, utan alltid sammanlänkar flera frågor med hvarandra, blifver det också stillastående uti allsammans. Jag ber emellertid att få fästa Herr Talmannens synnerliga uppmärksamhet på slutet af denna reservation. Förslaget till proposition lyder sålunda, »att Kongl. Maj:ts öfverförda nådiga framställning för närvarande icke må vinna Riksdagens bifall». Märkom väl, att der står »för närvarande». Reservanterne hafva ansett sina egna skäl så svaga och ohållbara, att de icke vågat säga positivt nej, utan de hafva sagt: vi låta påskina att vi ämna framdeles bifalla detta, men för närvarande vilja vi icke bifalla något.

Jag tror, att det är ett af de kraftigaste skäl för Utskottets förslag, att en reservation kan sluta på ett så ömkligt sätt som denna.

Med afseende på hvad Friherre Klinckowström hade att erinra mot mitt yttrande, ber jag att få tillägga endast det, att man har olika uppfattning här i världen, och det måtte icke kunna förtänkas, eftersom man här skall gifva till känna sina åsikter. Jag sätter mycket högt hans mening i vissa ämnen, men att döma efter hans eget här i Kammaren i denna sak afgifna yttrande — om det någonsin kommer till allmän kännedom genom stenografiens tillhjälp — vågar jag påstå, att ingen människa i världen skall sätta Friherre Klinckowströms insigter i sjöväsendet särdeles högt.

Grefve Posse: Det är egentligen för hvad Herr Wallenberg yttrat i slutet af sitt sista anförande, som jag begärt ordet. Han har nemligen sagt, att den omständigheten, att det för närvarande icke behöves ett så stort antal officerare, som blifvit begärdt, skulle vara ett så svagt skäl för afslag å den ifrågavarande punkten; men jag för min del får säga, att jag hyser en motsatt åsigt.

De, som stå på samma ståndpunkt som jag i afseende på denna fråga, vilja icke sätta sig emot hela denna sak, men de anse, att den för närvarande icke är nog utredd och att det därför icke är skäl att just nu bevilja den ifrågasatta tillökningen.

Jag yttrade i mitt förra anförande att, om det vore fråga om att *nu genast* en tillökning af dessa 60 officerare skulle ske, så skulle jag dertill lemnat mitt bifall; men det är den långa tiden af 10 år, för hvilken vi icke vilja binda oss, och därför hafva vi begagnat ordet »för närvarande», och jag anser således, att detta icke är något svagt skäl, utan tvärtom ett ganska starkt skäl.

Emellertid vill jag, då jag nu har ordet, begagna mig af tillfället för att säga, att det varit med verklig glädje, som jag hört Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvars-departementet yttra sig. Han sade nemligen tydligt och klart, att hufvudändamålet med vårt sjöförsvar bör vara att afstänga fienden från våra vidsträckta kuster och han accentuerade härvid särskildt minväsendets betydelse, hvilket jag håller honom räkning för, och jag hoppas, att man för framtiden måtte lägga tillräcklig vikt härpå.

Jag vill slutligen upprepa hvad jag sade förra gången jag hade ordet, eller att, om det kan visas att det just är för minväsendets skull, som desse officerare erfordras, så är jag med om saken; men jag kan icke neka att jag blef förvånad, då han endast talade om inloppen till Stockholm och Karlskrona. Mig förefaller, som om flera punkter skulle behöfva på samma sätt försvaras, och jag hoppas, att han för framtiden måtte gå längre än han nu gjort.

Herr Tornerhjelm: Den siste ärade talaren begagnade ett uttryck, som jag icke rätt förstod: han sade nemligen »vi». Jag vet icke, i hvilkas namn han talade, då han använde detta uttryck. Är det några vissa personer, som han härmed åsyftat? Jag hoppas, att detta alltid skall förblifva en hemlighet.

Han har för öfrigt begagnat de vanliga skälen, då man vill af-

Tillökning i
flottans
officers-
personal.
(Forts.)

slå en sak: »saken är ännu icke utredd», »saken bör icke för närvarande bifallas» o. s. v.

Men vid detta tillfälle kan jag icke finna dylika skäl befogade, utan anser dem snarare såsom »de obotfärdigas förhinder», ty det ifrågavarande förslaget kostar ingenting, det ökar icke i någon mån utgiftsstaten.

Annat hade deremot förhållandet varit, om han kunnat säga, att vi i en sådan besparingstid som den närvarande böra så litet som möjligt binda oss vid nya utgifter.

Det är ganska naturligt att, då man skall utbilda befäl till flottan, och då det härtill behöfves en mycket längre utbildningstid än för landtofficerare, så måste organisationen afses att fortgå under en längre tid, och då är 10 år en ganska knappt tilltagen tid, och detta är således intet skäl för afslag.

Åtskillige talare, som här haft ordet, hafva med en talang, som förtjenar allt erkännande, sökt anföra skäl för afslag, men icke ett enda giltigt skäl härför har jag hört, men deremot många goda skäl för motsatsen.

Jag får därför för min del yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Burman: Då inom denna Kammare röster höjts för afslag å Stats-Utskottets, enligt mitt förmenande, väl befogade och väl motiverade utlåtande, och ehuru jag ingalunda betviflar, att utgången inom denna Kammare bliver sådan som Utskottet föreslagit, så kan jag dock icke underlåta att uttrycka miu förvåning deröfver, att den omständigheten, att en ny organisation för landtförsvaret väntas, framhållas såsom skäl för afslag å Kongl. Maj:ts proposition om anställande vid flottan af ett antal officerare, som anses oundgängligen nödvändigt för att på ett ändamålsenligt sätt sköta den materiel som finnes.

Härordningsförslaget må nu blifva hurudant som helst; det tillhör oss dock i alla händelser att under tiden väl vårda hvad vi redan ega, till dess vi kunna få något bättre, och härtill fordras i första rummet ett tillräckligt antal duglige och väl utbildade officerare.

Jag får därför för min del yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Cavallin: Jag har begärt ordet för att instämma med de ledamöter af Kammaren, som yrkat bifall till den förevarande punkten, och jag ber att få tillägga, att det är med stor tillfredsställelse jag från statsrådsbänken hört chefen för Sjöförsvars-departementet förklara, att denna punkt innehöll en af de viktigaste frågorna under femte hufvudtiteln, och att således ett bifall till densamma vore högeligen önskvärdt. Jag tror för min del, att ökandet af flottans officerspersonal är ett steg i den rätta riktningen, på det vår flotta må kunna intaga det höga rum den tillkommer i vårt lands försvar. Jag anhåller om bifall till den föreliggande punkten.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, och Herr Tal-

mannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten och dels afslag derå, framställes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den första med talrika ja jemte några nej och den senare med talrika nej jemte några ja; hvaruppå, och efter det proposition på bifall till punkten förnyats och med talrika ja samt några nej besvarats, Herr Talmannen förklarade ja nu hafva varit öfvervägande.

*Tillökning i
flottans
officers-
personal.
(Forts.)*

5:te punkten.

Den här förekommande frågan förklarades hafva förfallit till följd af Riksdagens numera fattade beslut att icke bevilja medel till inrättande af en för armén och flottan gemensam artilleribyrå.

6:te, 7:de och 8:de punkterna.

Biföllos.

9:de punkten.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: På sätt Kammaren af mitt underdåniga anförande till statsrådsprotokollet behagade finna, har jag vid framställningen af förslag om behof af medel till fartygsmateriel för 1879 inskränkt detta till det lägsta belopp, som jag anser vara förenligt med en någorlunda följdriktig utveckling af flottans materiel. Af statsrådsprotokollet synes, att flottans tekniska myndigheter i fråga om den fartygsmateriel, som för närvarande vore mest behöflig, ansett att ett bepansradt fartyg med så pass sjögående egenskaper, att det kunde förflytta sig från en del af kusten till en annan, borde sättas i främsta rummet, och ett fartyg till ersättande af den temligen ålderstigna korvetten Gefle i det andra. Då jag för min del ansåg mig icke böra understödja detta förslag inför Kongl. Maj:t, skedde det på den grund, att man, hvad angår formen för den bepansrade materiel, som varit i fråga, ännu icke kommit till ett så afgjort resultat, att ett bestämdt förslag derpå kunnat grundas. Deremot är byggandet af ett fartyg, afsedt att ersätta Gefle, i närvarande stund högeligen af behofvet påkalladt, ty för att utföra denna byggnad på ett omsorgsfullt och ändamålsenligt sätt erfordras en tid af 3 à 4 år. Under sådana förhållanden och då jag för min del icke tror, att Gefle kan hålla sig längre än till 1883 eller 1884, ansåg jag det vara af vigt att redan innevarande år framställning gjordes till Riksdagen om anvisande af en fjerdedel af det härför erforderliga anslaget eller 500,000 kronor. Nu har Stats-Utskottet i sin motivering för afslag å Kongl. Maj:ts framställning egentligen icke åberopat något annat skäl än den nuvarande ekonomiska ställningen och den sannolika utsigten, att statsinkomsterna för den närmaste framtiden komme att nedgå, hvarjemte Utskottet framhållit, att derest man nu gjorde uppskof med denna byggnad, kunde det vara anledning hoppas att i händelse vid en kommande riksdag penningtillgången blefve rikligare, ett större

*Anslag till
fartygs-
materiel.*

Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)

anslag kunde på en gång beviljas, hvarigenom fartyget i allt fall kunde blifva färdigt till den utsatta tiden. Jag tilltror mig ej att ingå i något bedömande om penningetillgången för den närmaste framtiden; men hvad de derunder erforderliga behofven för fartygsbyggnad angår så ber jag få påpeka, att utom den halfva million, som för öfningsfartygets byggande skulle årligen erfordras under de nästkommande fyra åren måste derjemte ifrågakomma begäran om medel för att ersätta just den äldre, mindre tidsenliga materiel, som vi nu i farans stund måste taga till. Endast under den förutsättning, att denna mindre tidsenliga materiel, som vi nu måste begagna, under den närmaste framtiden ersättes med en starkare, som fordrar mindre befäl, har jag ansett mig kunna inför Kongl. Maj:t tillstyrka, att det erforderliga antalet officerare inskränkes till den siffran, som nu blifvit föreslagen. Om Riksdagen vill inskränka sjöförsvarmaterielen till mindre kostbara fartyg, blifver det nödvändigt att anskaffa pansarbåtar, såsom ock föreslagits, något olika med dem vi för närvarande ega, hvilka icke kunna skickas öfver större öppna vatten, då sjögång är rådande. Vidare äro minfartyg erforderliga. För att kunna användas med fördel, böra dessa äfven vara bepansrade. Minor kunna nemligen icke användas på större distans än omkring en engelsk mil; och det fartyg, som skall afskjuta minan måste således nära sig fienden på ett jemförelsevis ringa afstånd. Är då detta fartyg obepansradt och utsatt för den fiendtliga elden, så är det sannolikt, att, innan det med sina minor kunnat göra den skada man åsyftar, skall det redan vara temligen illa medfaret; slutligen erfordras snabbgående minbåtar. Till alla dessa behof krävas icke obetydliga medel, och lägges dertill den halfva million, som årligen under fyra år fordras för att ersätta Gefle, ligger deri ett skäl för Riksdagen att ej uppskjuta med anvisandet af den del af detta anslag, som Kongl. Maj:t föreslagit att utgå under år 1879. Jag anholder således om bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.

Herr von Kræmer: När jag i Utskottet genomläste de tillgängliga handlingarna i denna punkt, kunde jag icke värja mig för den känslan, att man icke riktigt hade gjort klart för sig, huruvida hvad i denna punkt begärdes verkligen vore nödigt eller icke. Såsom af statsrådsprotokollet synes, hafva flottans militära och tekniska byråer ansett ett pansarfartyg i första rummet erforderligt och i andra rummet ett öfningsfartyg. Deremot har öfverdirektören vid mariningeniörsstaten såsom sin åsigt uttalat, att ett öfningsfartyg först borde anskaffas, och till denna mening har äfven Herr Departementschefen på anförda skäl slutit sig. Jag kan ty värr icke påstå, att Herr Statsrådets nu afgifna yttrande häft de betänkligheter jag hyste i denna fråga. Herr Statsrådet yttrade, att det nuvarande öfningsfartyget Gefle förmodligen icke skulle kunna räcka längre än till 1883 eller 1884. Men om, såsom upplyst blifvit, ett sådant fartyg bygges på 3 à 4 år, så är ju just derigenom klart, att intet hindrar, att man kan uppskjuta med byggandet ännu ett år. Härefter tillade Herr Statsrådet, att hvad som egentligen i den närmaste framtiden, och redan medan öfningsfartyget ännu höll på att byggas, vore för flottan

*Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)*

nödvändigt, det vore dels bepansrade minfartyg, dels sjögående pansarbåtar, genom hvilken förklaring således osäkerheten om hvad som i första rummet i den närmaste framtiden behöfves blifvit än mer ökad. Det torde då ursäktas mig, om det förefaller mig som om, när man i denna punkt begärde anslag till ett öfningsfartyg, man lika som sagt till sig sjelf: "något skall väl ändock begäras på extra stat till nybyggnader!" Jag tror för min del, att just i denna osäkerhet i begärandet ligger ett slags fingervisning för representationen att, om med afseende på den nuvarande tryckta ställningen någonstades en prutning på femte hufvudtiteln skall göras, torde det rätta stället vara här, och jag kan således icke annat än fortfarande gilla Stats-Utskottets åtgärd att för besparingars vinnande vända sig mot just denna, så att säga, svaga punkten i hufvudtiteln.

I statsrådsprotokollet yttras, att ett öfningsfartyg icke kunde undvaras. Man skulle möjligen kunnat deraf draga den slutsatsen, att det andra såsom alternativ framställda eller det bepansrade fartyget skulle kunna ej blott nu, utan äfven framdeles undvaras. Denna invändning har dock nu genom Herr Statsrådets yttrande blifvit häfd; man finner, att äfven anskaffandet af bepansrade fartyg blifver nödvändigt i en nära framtid, dock att någon bestämd form för dessa fartyg ännu icke vore funnen. Men om äfven ett öfningsfartyg så ovilkorligen behöfves, skulle det icke kunna tänkas, att något uppskof i alla fall skulle kunna göras, äfven om det derigenom blefve färdigt senare än 1883? Skulle man ej kunna verkställa öfningarna med något annat fartyg af dem, som redan finnas? Vi hafva ju att tillgå flera, som torde vara lämpliga dertill, såsom Vanadis, Balder, Saga, ja, till och med kanonbåten Blenda är ju för närvarande ute på en öfnings-expedition, och en ytterligare, Blenda nästan alldeles liknande båt finnes, nemligen Disa. Hvarför kunna icke öfningarna tills vidare, medan det dröjer med det nya fartygets byggande, anställas på dessa fartyg, helst under en tid då konstruktionen i fartygen så vexlar och vi till och med hört, att högsta myndigheten här icke är säker på den form, som skall anses såsom den lämpligaste? Är det icke just under sådana tider bättre att använda de fartyg man har till öfningsexpeditioner än att låta dem ligga obegagnade, tills de blifva omoderna, och i stället vänta med den ifrågasatta nybyggnaden? Vore det andra penningetider, skulle jag dock för min del icke motsätta mig anslaget. Men då prutningar någonstades måste göras, förefaller det mig fortfarande som det borde ske just här. Dessutom bör man komma i håg, att, om Riksdagen bifaller Utskottets hemställan i denna punkt, har visserligen något anslag till fartygsmateriel på extra stat icke blifvit gifvet, men att man dock icke rubbat det ordinarie anslaget till flottans nybyggnad och underhåll å 1,078,800 kronor. Så helt och hållet utan penningar till nybyggnader ställer man således icke regeringen. Jag vill dessutom påminna om, att vid 1876 års utgång utgjorde reservationerna på detta ordinarie anslag icke mindre än 1,622,699 kronor enligt kapitalkontot till rikshufvudboken, och enligt sjöförvaltningens hufvudbok fans derå ännu vid 1876 års utgång en behållning af 1,350,424 kronor. Det är möjligt, att denna summa sedan blifvit dis-

Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)

ponerad; jag kan icke med bestämdhet säga det, då jag icke haft senare uppgifter att tillgå. Men under en sådan osäkerhet om fartygskonstruktionen, som nu är rådande, är det knappast antagligt, att icke allenast det ordinarie byggnadsanslaget för 1877, utan äfven denna behållning, skulle hafva blifvit under sistlidna år till fullo disponerade.

Jag har här åter vidrört nödvändigheten att göra besparingar. Redan vid innevarande riksdags början uttalades betänkligheter om att budgeten möjligen icke skulle gå i hop, emedan man trodde att de af Herr finansministern beräknade tillgångarne må hända icke helt och hållet skulle visa sig hålla streck. Om man vid det stadium, dit riksdagen nu fortskridit, åter skulle företaga en granskning af sagda fråga, skulle den efter mitt förmenande slå sig ut ungefär på följande sätt. Af de i Kongl. Maj:ts proposition beräknade tillgångar torde den under Litt. A uppförda gamla behållningen på 1876 års statsreglering eller 500,000 kronor vara fullt pålitlig; likaledes torde äfven den under Litt. B beräknade behållningen å 1877 års stat å 3,300,000 vara påräknelig. Men sedermera kommer man till det under Litt. C mom. 1 omtalade krigskreditivet å 2 millioner, som finansministern ansett vara att påräkna för 1879 års statsreglering. Med det utseende, som den politiska horisonten för närvarande har, hemställer jag dock om icke lätteligen sådana förhållanden kunna inträffa, att ett krigskreditiv väl kan komma att behöfva gifvas äfven vid denna riksdag. Vidare beräknas, att Riksdagen skulle frångå sin sistlidet år uttalade tanke, att anslagen 600,000 kronor för 1878 och 300,000 kronor för 1879 till Hjelmarens sänkning borde tagas af tillgängliga medel, och att Riksdagen nu i stället skulle medgifva, att dessa medel finge upplånas, hvarigenom ett motsvarande belopp skulle blifva disponibelt till statens reglerande för 1879. Samma förhållande är med de 750,000 kronor till jernvägarnes materielförökning och förslag, hvilka i Herr finansministerns förslag äfven äro beräknade att upplånas i stället att som förut afgå af trafikinkomsterna. Det kan dock vara osäkert, huruvida vid en gemensam votering det kommer att beslutas, att alla dessa belopp skola upplånas. Vidare hafva vi den bekanta lilla missräkningen på 200,000 kronor, och slutligen hafva de redan vid riksdagens början uttalade farhågorna, att den för statsregleringen beräknade andelen af bankovinsten skulle blifva minskad, äfven gått i fullbordan. Läger man nu i hop dessa osäkra siffror, krigskreditivet 2 millioner, anslagen till Hjelmarens sänkning 600,000 och 300,000, missräkningen 200,000, minskningen i bankovinsten 350,000 och jernvägsmedlen 750,000, så kommer man till ett minus i de beräknade inkomsterna af icke mindre än 4,200,000 kronor; nu hafva visserligen under de föregående hufvudtitlarne gjorts åtskilliga besparingar, på 4:de hufvudtiteln 583,443, på 6:te 69,200 och på 8:de 261,380 kronor, eller tillsammans 914,023 kronor. Men det återstår i alla fall icke mindre än cirka 3,200,000, som ännu måste besparas, om, som sagdt, krigskreditivet medräknas i de osäkra tillgångarne, eller annars i allt fall 1,200,000 kronor. Jag hemställer då, om det icke är nödvändigt, att äfven på femte hufvudtiteln göra någon besparing, och det just på denna punkt, der den möjligen kan göras med någon effekt.

Slutligen vill jag antyda, att såsom ett, så att säga, *taktiskt* skäl här kunde anföras, att, om man vill hafva framgång för Stats-Utskottets tillstyrkande i nästa punkt, om 900,000 kronor till artillerimateriel, tror jag det vore det klokaste att äfven gifva Utskottet rätt i denna nu under behandling varande punkt med den deri föreslagna besparingen. Det under nästa punkt föreslagna anslaget är ju dock, såga hvad man vill, mera tidsenligt eller mera af omständigheterna för ögonblicket påkalladt än det nu afhandlade. Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets hemställan.

*Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)*

Herr Adelsköld: Då chefen för Kongl. sjöförsvarsdepartementet hade ordet, yttrade han, att 4:de punkten i detta betänkande innehölle den viktigaste frågan under femte hufvudtiteln. Men, mine Herrar, det finnes en annan, och det är den nu föreliggande, som jag för min del anser åtminstone jemförlig i vikt med den 4:de, om den också icke är fullt ut lika viktig. Af de fleste talare, som uppträdde till försvar för 4:de punkten, uttalades öfvertygande skäl för nödvändigheten af att flottans befäl erhöi en fullständig utbildning, emedan på detta befäls duglighet så ofantligt mycket vore beroende, och för min del anser jag det vara så mycket nödvändigare, att denna utbildning blifver allmän bland befälet och truppen, som det system, hvilket Riksdagen genom de beslut som vid två föregående riksdagar fattats synes hafva uttalat sig för, nemligen att mindre fartyg och minor fordra mera allmänt utbildad personal, än om man hade färre och större fartyg; ty det är dels flere chefsplatser, som nu behöfva fyllas, dels och större fordrar, om jag så får säga, en genom små fartyg bildad, spridd ordning på sjön lika mycket individuell skicklighet som den spridda ordningen till lands, hvilken förmåga att handla på egen hand var mindre nödvändig förr, då man hopade stora massor ombord på ett krigsfartyg eller i de djupa anfallskolonnerna vid ett fältslag. Jag är därför öfvertygad om att man handlar väl, om lika väl i flottan som i landtarmén personalen gifves den största möjliga utbildning; och då det af Kongl. Maj:ts proposition framgår, att det gamla öfningsfartyget Gefle snart är otjenstbart och att således ett annat måste uskaffas, synes det mig som om det anslag Kongl. Maj:ts begärt till byggande af nytt sådant fartyg vore af behofvet påkalladt. Af den siste talaren har såsom skäl mot anslaget yttrats, att det, till följd af den utveckling, hvori sjövapnet nu befinner sig, icke är utredt, huru ett sådant öfningsfartyg bör vara beskaffadt. Denna invändning tror jag vara af mindre vikt, då det är fråga om öfningsfartyg än om verkliga krigsfartyg. Dessa senare måste naturligtvis i första rummet följa med sin tid för att vara så ändamålsenliga *stridsfartyg* som möjligt; i afseende på ett öfningsfartyg åter kommer rymlighet och sjöduglighet i första rummet, de krigiska egenskaperna i det andra. Man kan således mycket väl, utan afseende på de olika åsikter som för närvarande äro rådande rörande krigsfartygs konstruktion, skaffa sig ett fullt ändamålsenligt öfningsfartyg, hvilket äfven kan vara af nytta i krig. Jag ber Herrarne vara öfvertygade om, att må hända ingen i denna Kammare är mera för besparingar än jag, der sådana utan olägenheter kunna göras. Jag har af egen erfarenhet

Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)

lärt mig penningens värde och vet fullt uppskatta den. Men det gifves besparingar, som kunna anses som misshushållning, och en sådan anser jag den nu ifrågasatta vara, om Riksdagen icke godkänner Kongl. Maj:ts förslag. Då åttonde hufvudtiteln diskuterades, hörde man hela dagen varieras temat "statsbrist och dåliga konjunkturer", och det så ihärdigt, att det på mig gjorde ett intryck, som om en allmän ruin stode för dörren. Så illa är det väl emellertid icke stäldt. Nog är det sant, att åtskilliga af våra hufvudnäringar kämpa med stora svårigheter; jernhandteringen lemnar föga vinst till följd af låga pris i utlandet, trävarumarknaden är genom öfverproduktion "flau", och skörden var under sista året mindre rik än de föregående. De ekonomiska förhållandena äro därför onekligen mindre gynnsamma för det närvarande. Vi äro genom politiska och andra förhållanden inne uti en af de kriser som periodiskt återkomma, efter hvad erfarenheten visat, omkring hvart tionde år; år 1857 hade vi sålunda en penningekris, derefter kom en landbrukskris i medlet af 1860-talet; nu hafva vi åter fått en industrikrise mot slutet af 1870-talet. Men icke bör man väl därför gifva allt förloradt och genast kasta yxan i sjön, utan hellre hoppas på bättre tider. När orsakerna upphöra, upphöra äfven verkningar, och småningom återkommer det normala tillståndet, och det är ur denna synpunkt jag anser att man bör betrakta statens angelägenheter, och låta dess maskineri utan ryckningar och stoppningar gå sin jemna gång. Jag skall icke uppehålla Kammaren längre, utan får inskränka mig till att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, och jag gör det så mycket hellre, som det belopp, som här egentligen fordras, endast är 500,000 kronor. Om härigenom också en brist skulle uppstå i statsregleringen, tror jag, att man utan svårighet skulle finna utväg att fylla den, antingen genom direkt eller hellre genom indirekt beskattning. Bevillningen uppgick förlidet år till något öfver 4 millioner kronor. Vill man således genom bevillning uttaga de 500,000 kronor hvarom här är fråga, skulle det göra ett tillskott af cirka 16 öre på bevillningsriksdalern, och det är väl icke så mycket. För öfrigt hafva vi ju äfven andra utvägar, t. ex. att införa en stämpelafgift, genom hvilken, t. ex. i Danmark, staten har en inkomst af emellan 2 à 3 millioner kronor. Jag tror således icke det skulle möta någon svårighet att hitta på flera sätt att anskaffa det belopp, hvarom här är fråga.

Grefve Lagerberg: Som jag är antecknad såsom reservant i denna fråga inom Utskottet, vill jag med några ord säga orsaken, hvarför jag icke kunnat biträda dem, som hemställt om afslag å Kongl. Maj:ts proposition. Skälet är, att jag tycker det vara en dålig hushållning att icke årligen nybygga något. När man har verkstäder och en mängd redskap och materialier, synes mig förständigast och klokast att långsamt bygga, helst då det är fråga om ett öfningsfartyg, som skall ersätta ett dylikt som om några år är obrukbart. Då nu tiderna äro sådana, att arbetsprisen äro låga, materialierna kunna

fås för godt pris och den ekonomiska ställningen är tryckt, synes det mig vara ett ytterligare skäl att staten företager de arbeten den behöver. Ett annat skäl för mig är, att det verkligen kostar på mig, ja, jag riktigt skämmas att med min röst bidra till att helt och hållet slå ned byggnadsanslaget. Först och främst tycker jag, att vårt land icke har råd att göra det, och vidare, om det en gång kommit ned, så blir det svårt att få upp det igen, så som det nu går till, och om man jemför med de senare åren, så finner man, att dessa 500,000 kronor ungefärligen äro hvad man under dessa omständigheter haft rätt att fordra från regeringen, att den skulle begära, helst då den nu undanskjutit den gamla pansarfrågan för att se tiden an. Till fartygsmateriel beviljade Riksdagen år 1871 660,000 kronor, år 1872 700,000 kronor, år 1873 700,000 kronor, år 1874 1,000,000 kronor, år 1875 1,700,000 kronor, år 1876 likaledes 1,700,000 kronor och år 1877 föreslog Stats-Utskottet äfven 1,700,000 kronor, fastän det i en hastig vändning blef blott 1,000,000 kronor. Skulle vi nu icke gifva något, utan trösta oss med, hvad en föregående talare sagt, att man under 1879 kan bygga med de besparingar som funnos vid 1876 års slut å anslaget till flottans nybyggnad och underhåll, uppgående till 1,622,699 kronor? Om han talat om, huru mycket år 1878 den 31 December funnes qvar, kunde man derpå hafva grundat något. Jag tror att detta är mycket obetydligt, om någonting alls.

Att det ligger någon ovisshet i Kongl. Maj:ts begäran, kan jag icke finna. Kongl. Maj:t har uttryckligen sagt, att han för att kunna öfva flottans personal behöver sträcka kölen till ett fartyg, som kostar 2,100,000 kronor, för hvilket ändamål Kongl. Maj:t nu behöver 500,000 kronor. Detta är tydligt och klart. Det behöfves 4 å 5 år till byggandet. Under tiden bygges visserligen långsamt, och man läser mellan raderna ganska tydligt, att vi i en ej så aflägsen framtid hafva att vänta begäran om betydliga anslag för starkare sjökrigsmateriel. Vid sådant förhållande synes det vara välbetänkt att icke skjuta upp med detta anslag, utan nu bevilja den begärda delen. Man säger att till öfningar af befälet kunna tagas andra fartyg. Skulle Kongl. Maj:t då icke hafva afvägt hvad som finnes att använda? Det finnes fregatten Vanadis, och korvetterna Gefle, Balder, Norrköping, Eugenie och Saga, att använda på aflägsnare farvatten. Af dessa tura Vanadis, Gefle och Balder att 2:ne i sender vara ute på expeditioner. Norrköping och Eugenie. 30 år gammal, utrustas årligen i April till exercisskolor och för att öfva flottans rekryter; återstår således korvetten Saga, som är afsedd för sjökadetternas öfningar, och som skulle förses med en ny inredning om hon skulle begäras till en expedition på aflägsnare haf. Att man i tid ser sig för, så att icke alla ruttna på en gång, är ju mycket klokt. Huru skulle det låta om det begärdes penningar till flera öfningsfartyg på en gång och dessutom till sådana krigsfartyg som användas i första linien? Jag tror Riksdagen skulle vara mera belåten med att fördela anslagen på flera år! Under sådana förhållanden synes det mig vara klokt att i tid sträcka kölen till ett nytt öfningsfartyg för att ersätta det gamla, hvadan det tyckes mig vara förenligt med god

*Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)*

Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)

hushållning och god omtanke att bifalla Kongl. Maj:ts proposition, hvarföre jag ock hemställer om bifall till densamma.

Grefve af Ugglas: Herr Chefen för Sjöförsvarsdepartementet anförde i sitt yttrande det skäl, som Utskottet angifvit för afslag, nemligen den nu varande *ekonomiska ställningen*. Uttrycket är kan hända icke fullt korrekt, ty det borde kanske snarare stå *budgetens ställning*. Jag har redan vid ett föregående tillfälle i Kammaren gifvit en förklaring i afseende på min uppfattning i denna del, nemligen att det skulle komma att, mot hvad Kongl. Maj:t beräknat, visa sig uppstå en brist af 2,200,000 kronor. Jag har sedan af allt, som tilldragit sig, icke kommit att finna denna öfvertygelse rubbad. Af en föregående talare har blifvit upplyst, att i de anslag, som dels genom gemensamma voteringar blifvit bestämda, dels ännu äro beroende af sådana, åstadkommits en sammanräknad besparing i afseende på utgifterna, mot hvad Kongl. Maj:t begärt, af 1,000,000 kronor; återstå således 1,200,000 kronor. Under sådana förhållanden stod det för mig och för flertalet af Utskottets ledamöter klart, att det vore alldeles nödvändigt att söka uti denna budget och på femte hufvudtiteln åstadkomma någon ytterligare någorlunda betydlig besparing, och då förefans icke mera än tvenne poster, till hvilka man kunde vända sig. Den ena angår byggande af ett öfningsfartyg, och den andra rör bestyckningen af våra fartyg samt anskaffning af projektiler; och i valet mellan dessa har jag icke ett ögonblick kunnat tveka att föreslå, att nedsättningen sker i denna punkt, ty den andra frågan, den om de 900,000 kronorna, är uppenbarligen femte hufvudtitelns ögonsten. Om vi nemligen icke skaffa kanoner åt de fartyg, som äro färdiga, så att de kunna användas, blifva de af noll och intet värde, då här deremot endast är fråga om anskaffning af ett fartyg, hvars behof och inom hvilken tid det är behöfligt nyss af departementschefen angafs i öfverensstämmelse med hvad 1876 års förslag innehöll, nemligen att det borde vara färdigt år 1884. Jag kan icke anse, på sätt en talare har antydt, att man genom en besparing här skulle åstadkomma den skada, att befålets öfvande icke skulle kunna ske. Hvilka anslag hafva förut under vanliga förhållanden blifvit till byggnader å femte hufvudtiteln gifna? Två år å rad anslogos 1,700,000 kronor och endast af en händelse blef det icke så det tredje året. Skulle nu icke dessa behövas, så finnas medel icke blott för detta öfningsfartyg, utan äfven för att fylla andra byggnadsbehof som departementschefen här angifvit, derest staten finner dessa nödvändiga, och häraf finner man väl, att ingen bestämd skada skett genom att för detta år uppskjuta med anslaget. Jag vill icke säga i denna Kammare, att jag anser utgången rörande anslaget i nästa punkt blifva till en del beroende af huru Kammaren i denna punkt beslutar. Jag tror att Kammaren oberoende deraf bör fatta sitt beslut, men ändock kan jag icke undertrycka den farhåga jag hyser, att, om icke en besparing vinnes i denna punkt, fara är, att den kommer att sökas i nästa punkt, och jag ber åtminstone dem af Herrarne, som hysa någon fruktan för denna utgång, att de väl betänka, af huru olika vigt frågorna i dessa punkter

i alla fall äro. De åter, som tro, att budgeten tål vid att bevilja begge anslagen, göra säkerligen rätt i att bifalla Kongl. Maj:ts förslag, men för dem, som hafva en motsatt öfvertygelse och för hvilka således frågan gäller, hvar besparingen skall ske, för dem tror jag icke, att något tvifvel i afseende på denna punkt kan förefinnas. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

*Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts).*

Herr Ekman, Carl: Det fartyg, till hvars byggande Kongl. Maj:t äskat medel, har af Utskottet erkänts vara behöfligt, men Utskottet har likväl icke ansett sig kunna tillstyrka Riksdagen att bifalla hvad Kongl. Maj:t begärt för påbörjande af detta fartygs byggande, emedan det skulle blifva svårt att vid innevarande riksdag finna medel dertill och, då Utskottet afslagit den Kongl. propositionen, har Utskottet framhållit, att den skada, som derigenom uppstår, lätt torde kunna hjälpas derigenom att man sedermera påskyndade byggandet af fartyget. Jag tror visserligen också, att den i fråga varande fartygsbygganden skulle kunna utföras på en kortare tid, än i den föreliggande planen blifvit förutsatt, men denna fråga har efter min uppfattning mycken likhet med en, som icke länge sedan behandlades. Det var då fråga om huruvida Riksdagen skulle bevilja det af Kongl. Maj:t äskade anslag för tillverkning af gevär vid Carl Gustafs stads gevärsfaktori och det framhölls då, hurusom en stor skada kunde uppkomma, derigenom att de arbetare, som funnos vid denna verkstad anstälde, skulle af brist på sysselsättning blifva tvungne att lemna de platser, som de innehade. Jag kan icke se annat än att här föreligger ett fullkomligt liknande fall, ty om de arbetare, som äro sysselsatte vid kronans varf, under ett år skulle blifva utan sysselsättning med fartygs byggande, så kunna de naturligtvis icke kvarstanna, utan måste söka sig om efter annat arbete. Att under tryckande tider, då den enskilda företagsamheten är minskad, äfven kronan skulle vidtaga sådana åtgärder, hvarigenom de arbetare, som för närvarande hafva sitt uppehälle vid kronans verkstäder, skulle blifva satta ur tillfälle att erhålla den förtjenst, som de hafva påräknat, det tror jag icke kunna vara med god hushållning öfverensstämmande. De åsiger, som jag nu framhållit, gjorde sig i denna Kammare gällande vid behandlingen af det förra anslaget, ehuru Riksdagen sedermera genom gemensam votering har underkänt den uppfattning, som majoriteten i Första Kammaren hade, och det kan väl hända, att det icke är stor utsigt att få Riksdagens samtycke till det förslag, som Kongl. Maj:t i denna punkt framställt, men detta hindrar mig icke att vid denna punkt, liksom jag gjorde vid den föregående, hvilken tillhörde fjerde hufvudtiteln, framhålla de skäl, jag redan angifvit och som, enligt mitt förmenande, tala för att bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Med anledning häraf har jag anfört min reservation mot den föreliggande punkten samt anhåller om afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Grefve Hamilton: Jag hade hoppats att i dag icke behöfva uppträda, ty man kan ledsna vid det som är angenämare än att höra

Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)

sig sjelf, och jag har på senare tider nödgats att göra det allt för mycket. Jag skulle också kunnat afhålla mig från att yttra mig öfver den föredragna punkten, om icke den förste talaren nästan framtvingit mig, därför att han åberopat sig på budgetens ställning, och jag tror, att jag var den förste vid innevarande riksdag, som antydde min öfvertygelse att, äfven om Kongl. Maj:ts proposition i alla delar blefve bifallen, kunde icke beräkningarna gå i hop. Jag skall därför sedermera säga något om budgetens ställning, men ber att få förutskicka den anmärkning, att jag finner det rent af nedslående och ohyggligt, om Riksdagen icke skulle bevilja det ringa anslag, som här är begärdt. Det är alla bekant, att försöken att åstadkomma de nödiga förbättringarna i landtförsvarets organisation hitintills strandat, och jag tviflar, att utsigten förbättrats genom hvad under innevarande riksdag egt rum. Det är i alla händelser en framtidsfråga, som vi, i afvaktan på en utredning af de många frågor som med försvarsfrågan blifvit sammanbundna, icke kunna hoppas att i hast få afgjord. För landtförsvaret göra vi således intet. Äro vi då i den ställning, att vi alldeles icke behöfva tänka på vårt försvar? Kunna vi lemna det åt sitt öde, om vi skola förmå att försvara vårt oberoende? Om vi icke af andra folk skola betraktas såsom de der alldeles icke fästa något afseende vid denna sak, måste vi på något sätt visa, att vi icke för en lumpen summa — ty för en stat är den lumpen — lemna den å sido. Här är icke den väsentligare frågan om att för ett eller annat år bevilja anslag, utan om vi skola framstå såsom de der alldeles icke vårda sig om sin sjelfständighet.

Hvad budgeten beträffar tror jag icke, att den går i hop, och jag har icke trott det från början, men detta skall icke hindra mig att rösta för Kongl. Maj:ts förslag, som jag anser riktigt, och det därför att vi icke äro så fattiga, att vi icke hafva råd att göra de verkligt nödiga utgifterna. Här är fråga om en utgift, af 500.000 kronor för år 1879. Skulle vi göra denna utgift, och budgeten därför icke gå i hop, behöfva vi blott lägga ett öres tull på hvarje skålpund socker och kaffe och dermed köpa vi vårt öfningsfartyg. Sådana tillgångar finnas i mängd. I fråga om nödvändigheten af ett öfningsfartyg finnes intet tvifvel. Fråga är blott, om anslag dertill kan uppskjutas till en följande riksdag; men en följande Riksdag har också sina behof, och det är icke sagdt, att den ekonomiska ställningen är bättre nästa år än i år. Skulle man således afvakta den tidpunkt, då budgeten gäfve öfverskott, för att göra de nödiga utgifterna, blefve det kanske för sent. Man har visserligen häntydt på nästa punkt och den utgång anslagsfrågan der kan få, men det är efter min uppfattning oklokt, ty om fäderneslandets viktigaste angelägenheter försummas, böra vi lägga ansvaret därför på dem, som afslå, och icke på oss taga någon del deraf genom att nu afslå Kongl. Maj:ts proposition, till hvilken jag anhåller om bifall.

Friherre Klinckowström: Då Kongl. Maj:ts proposition om statsverkets tillstånd och behof remitterades i denna Kammare, gjorde jag den blygsamma framställningen rörande denna fråga, att det i fråga

satta anslaget för denna statsregleringsperiod måtte uppskjutas, och det är med glädje jag sedermera sett, att Stats-Utskottet biträdt denna min mening. Jag tror likasom den förste talaren, som yttrade sig i denna fråga, om jag minnes rätt min granne här bredvid, att rikets ekonomiska tillstånd härvid ovilkorligen måste tagas i beräkning. Vi veta af tillgängliga offentliggjorda uppgifter, att de mest inbringande extra inkomsterna till statsverket, nemligen tullmedlen, bränvinstillverkningsafgiften och jernvägstrafikmedlen, under de två första månaderna af detta år, jemförda med samma tid år 1877, visat en minskning af 894,480 kronor mot föregående år. Vi hafva sett i tidningarna att vid en af rikets förnämsta tullkammare, nemligen Göteborgs, tulluppbörden under innevarande års tre första månader utgjort 203,668 kronor *mindre* än år 1877. Vi hafva vidare i tidningarna sett, att antalet kannor tillverkad bränvin under det sista tillverkningsåret, jemfördt med samma antal under tillverkningsåret 1876—77, visat en minskning af nära 4,000,000 kannor. Slutligen har vid den sista gemensamma voteringen om bankovinsten denna vinst blifvit afkortad med 350,000 kronor mindre än hvad Kongl. Maj:t begärt. Jag tror, att denna sista votering, som skedde med ganska betydlig majoritet, nemligen 207 röster mot 109, är en allvarsam fingervisning åt så väl Stats-Utskottet som Kamrarna att söka reglera staten inom de tillgångar, som finnas.

Hvad nu den ifrågavarande punkten beträffar, så finner jag icke ensamt af ekonomiska skäl utan äfven af militära skäl det vara klokt och riktigt att uppskjuta tillverkningen af ny fartygsmateriel, tills den rika erfarenhet, som otvifvelaktigt en gång kommer oss till del, till följd af det sist utkämpade kriget mellan Turkiet och Ryssland just i detta afseende visat oss, hvad slags materiel vi framdeles böra bygga. Hvad beträffar att det skulle erfordras ett nytt öfningsfartyg, finner jag precis icke nödigt att nu anslå medel till ett sådant, ty, så länge vi ega Gefle, Thor, Balder och dessutom Saga — jag vet dock icke om denna senare är färdigbyggd — hafva vi, om den sistnämnda inberäknas, 4 ångkorvetter och dertill 4 segelkorvetter, som vi skulle kunna använda, jemte några kanonbåtar för att öfva flottans officerspersonal, och, jemte det jag tror, att dessa fartyg lemna tillgång både till expeditioner och till att skydda handeln, tror jag det vara välbetänkt och riktigt att äfven denna så kallade krigsmateriel af flottans officerare användes och att detta skulle röna bifall, ty det är ju klart att, om vid utbrott af ett krig flottans officerare skulle komma på en materiel, som de icke manövrerat med under fredstid, skulle de känna sig mycket mera främmande för densamma och dess rigtiga handtering, än om de under fredstid lärt sig sköta densamma. Då för öfrigt, enligt de uppgifter Herr Statsrådet nyss lemnat, korvetten Gefle ännu icke är utdömd, utan kan 4 à 5 år begagnas såsom öfningsfartyg och kanske med någon större reparation ännu längre tid, helst den ännu icke är 30 år gammal, så finner jag icke skäl förefinnas att nu anslå dessa 500,000 kronor. De upplysningar Herr Statsrådet dessutom lemnat, rörande frågan hvartill anslaget skulle användas, synas mig äfven litet grumliga. Det är väl icke fråga ensamt om

*Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)*

Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)

Geffes nybyggande, utan diverse annan sjömateriel derjemte. Man kan icke heller såsom skäl anföra, att flottans nybyggnad och underhåll, för den händelse detta anslag på en half million afslås, af Riksdagen är försatt på svältkur, ty det ordinarie anslaget uppgår till mera än en million kronor; och detta är af Stats-Utskottet förordadt, och jag förmodar, att Riksdagen bifaller detsamma, jemte 40,000 kronor till byggande af ett nytt mindre fartyg. Det gör dock nära nog 1,119,000 kronor för flottans nybyggnad och underhåll under år 1879, och det synes mig icke vara så obetydligt, att man därför skulle kunna anse, att ett afslag på ifrågavarande nybyggnadsanslag, såsom en talare yttrat, vore både nedslående och ohyggligt. Mig synes tvärt om, att det vore ganska klokt och riktigt gjordt af Riksdagen, och jag får på grund deraf hemställa, att Stats-Utskottets förslag i denna punkt måtte af Kammaren bifallas.

Herr Wennerberg: Så länge Riksdagen anser vigten af landets försvar icke större, än att den vid nästan hvarje tillfälle, då den sättes i fråga, kan uppvägas af tanken på en förhöjd bevillning, torde vara gifvet, att detta försvar icke kan blifva hvad det borde vara, och att hvar och en, som hyst några djerfvare förhoppningar om ett bättre tillstånd i detta afseende, måste se dem allt mera blekna.

Det är med synnerlig tillfredställelse, som jag i denna punkt funnit, att icke alla af denna Kammares ledamöter i Stats-Utskottet deltagit i dess hemställan, att detta äskande af Kongl. Maj:t icke måtte vinna Riksdagens bifall; och då jag bland dessa män äfven ser Stats-Utskottets ordförande, så har den vanliga mönstermeningen, som vi vid denna riksdag fått så många gånger se, om den betryckta ställningen, för mig helt och hållet förlorat sin betydelse, fullt förvissad, att den mannen väl vet, hvarifrån behöfliga penningar skola tagas utan synnerlig svårighet eller ovanliga åtgöranden.

Ser man på Stats-Utskottets motivering, så företer den intet ovanligt eller nytt, ty den är mycket svag från början till slut. Den innehåller, om man borttager den lilla parentes, först den vanliga anmärkningen, att den nu varande ekonomiska ställningen manar till inskränkning i utgifter. Hvad detta beträffar har jag redan yttrat min mening. Då Stats-Utskottets ordförande och åtskilliga andra utskottsledamöter deltagit i reservationen så betyder det nämnda skälet väl icke mycket.

Det andra af Utskottet åberopade skäl för afslag å Kongl. Maj:ts proposition är, att ett uppskof ej bör kunna "medföra någon synnerlig olägenhet". Detta säger Stats-Utskottet mot Kongl. Maj:t, som naturligtvis måste vara af en alldeles olika åsigt; ty man kan icke tänka sig, att Kongl. Maj:t för Riksdagen framlagt en framställning om anslag så måttad, att den blott gäller en half million, om Kongl. Maj:t, med afseende på våra betryckta penningeomständigheter, funnit, att den *kunnat* "utan synnerlig olägenhet" fördröjas. Jag kan således icke heller sätta värde på detta Stats-Utskottets resonnement mot Kongl. Maj:ts.

I den nyss nämnda parentesen heter det, att här endast är fråga om påbörjande af ett byggnadsföretag. Ja, hade det varit bättre, om man genast begärt hela den summa, som erfordras för byggande af detta fartyg, som väl torde hafva samma betydelse för tjenstemannapersonalens vid flottan öfning, som det på fjerde hufvudtiteln föreslagna skjutfältet för artilleriet? I händelse, heter det vidare i samma mellanmening, vid en kommande riksdag tillgångarna blifva mera rikliga o. s. v., så skulle man gerna gifva ännu större anslag. Följaktligen, om de *icke* blifva det, ingen fartygsbyggnad. Hvad säkerhet har Stats-Utskottet, tvärt emot hvad vi hört från statsrådsbanken, att det ekonomiska tillståndet skall vid en kommande riksdag blifva bättre, eller någon manne de förhållanden, vi se omkring oss i främmande länder, gifva oss anledning tro, att vi skola snart komma i bättre omständigheter. Under denna förutsättning lofar emellertid Stats-Utskottet, att med vida större anslag, än det nu för 1879 äskade, bygga fartyg. Jag tror icke, att landet finner sig tillfredställt med dylika löften eller benäget att tro, att fartyg byggas med stora ord.

De skäl således, som Stats-Utskottet anfört för afslag å Kongl. Maj:ts begäran i denna punkt, kan jag icke finna giltiga.

Men slutligen har ännu ett skäl här muntligen framförts, som gör mig ytterligare benägen att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, helst detsamma klädt sig i gestalten af hot, för hvilket jag minst af alla vill böja mig, det skäl nemligen, att om Första Kammaren bifaller denna punkt i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag, den nästföljande punkten kommer att af Andra Kammaren afslås. Skall väl Första Kammaren af detta skäl frångå Kongl. Maj:ts proposition? — Jag hoppas, att så icke må ske, och yrkar afslag å Utskottets hemställan och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Adelsköld: En ärad talare på upplandsbanken yttrade såsom sin åsigt, att detta anslag borde afslås för att budgeten skulle gå ihop, och ansåg, att icke någon skada deraf skulle uppkomma. Jag har visserligen förut sökt visa behöfvat af detta anslags beviljande, och då Grefve Hamilton vida bättre än jag förmått uttala samma åsigt, kunde jag visserligen inskränka mig att instämma med honom; men jag skall dock söka visa, att det är en ren pekuniär förlust att icke bevilja det ifrågavarande anslaget. Förhållandet är, att å Karlskrona varf finnes skickligt befäl, vanda arbetare, verkstäder och nödiga förråd, m. m., med ett ord allt, som behöfves för en sådan fartygsbyggnad, som den ifrågavarande. Stats-Utskottets ärade ordförande har framhållit att om anslaget icke beviljas, man nödgas afskeda dessa arbetare; men, mine Herrar, dessa arbetare kunna icke afskedas, ty de behöfvas vid vissa tillfällen såsom vid utrustningen af fartyg, o. s. v. Finnes nu en fartygsbyggnad på stapeln eller anslag till andra beslutade arbeten, så kan detta folk, å de mellantider då de icke behöfvas för utrustning och dylikt, nyttigt sysselsättas, hvarom icke, måste befälet hitta på något — hvad som helst — som ofta icke kan vara till synnerligt gagn. Dagafföningskostnaden blifver

Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)

Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.).

densamma, men i ena fallet åstadkommes ett bestämdt gagn, i det andra ett tvifvelaktigt.

Ur ekonomisk synpunkt vore det således så vidt jag kan förstå, riktigt om anslaget till dessa fartygs byggnad nu beviljades. Jag lärde specielt känna till dessa förhållanden, då jag förra sommaren såsom statsrevisor besökte och tog noga kännedom om varfven i Karlskrona och Stockholm. Af revisionsberättelsen hafva Herrarne funnit att revisionen uttalat sig mycket fördelaktigt om dessa varf, och för min enskilda del skulle jag, om det sätt hvarpå de skötas, vilja säga ännu vackrare saker än hvad statsrevisorerna gjort.

Jag anser, att Kongl. Maj:t med afseende på femte hufvudtiteln gått till ytterlighet i sparsamhet. Uti Kongl. propositionen anföres att Förvaltningen af sjöärendena begärt ett anslag af 20,000 kronor till ett gjuteri å galervarfvet i Stockholm, hvarom Kongl. Maj:t dock icke ansett sig böra göra proposition. Riksdagen har beviljat medel till verkstadsbyggnader såväl i Karlskrona som Stockholm: men för att de skola fullt uppfylla sitt ändamål fordras arbetsmaskiner. Kongl. Maj:t har dock icke ansett sig nu böra af Riksdagen begära den summa, hvar till dessa oundgängligen nödvändiga maskiner skulle uppgå. Sammanlagdt uppgår det af marinförvaltningen äskade beloppet till 100,000 kronor, och jag är fullt öfvertygad om att, derest dessa penningar beviljades, skulle de lemna en ganska betydlig ränta, derigenom att arbetet skulle kunna utföras billigare med maskiner än utan sådana.

Här har talats så mycket om vigten af att budgeten går ihop, och detta vore otvifvelaktigt mycket önskligt; men om man genom detta anslags beviljande, såsom jag sökt visa, skulle göra en pekuniär vinst, så föreställer jag mig att, likasom en landtbrukare som finner att han t. ex. genom att köpa en skördemaskin, kan vinna en större besparing, söker göra detta, äfven om årsinkomsten ej skulle räcka till för betalning af maskinen, så borde staten så mycket mindre sky för en utgift som är nyttig på samma gång som den kan betraktas som nödvändig.

Grefve Sparre: Det är Stats-Utskottets alltid föga angenäma pligt att föreslå besparingar i budgeten, när sådana anses nödvändiga. Utskottet har i år i detta hänseende haft ett godt stöd i denna Kammare. Ganska många anslag, hvilkas behöflighet blifvit vitsordad, hafva blifvit afslagna endast derföre att varsamheten bjuder att minska budgeten. Samma skäl talar här. Under femte hufvudtiteln är begärdt två större anslag. Då efter min beräkning, för att få budgeten att gå ihop, behöfves en besparing af en half million, har jag frågat mig: hvar kan jag göra den? Jag har då jemfört, å ena sidan det anslag, som blifvit begärdt till flottans nybyggnader — ett anslag af en half million till ett öfningsfartyg — och å andra sidan hvad som begäres för att förse de fartyg, vi redan ega, med kanoner, och de kanoner, vi ega, med projektiler. Vid denna jemförelse har jag måst svara: det förra kan snarare uppskjutas än det senare. För att få veta om budgeten går ihop, måste man fästa mig äfven vid frågor, som ännu icke äro afgjorda, och det finnes sådana frågor, som högst väsentligt inverka

på budgeten. Det är t. ex. frågan om Hjelmarens sänkning: huruvida de 200,000 kronor, som förra Riksdagen beviljade för detta ändamål, skola i strid med samma Riksdags beslut upplånas. Upplånar jag denna summa, så är det möjligt, att jag får budgeten att gå ihop, men detta är mera i orden än i verkligheten, ty jag kan då med samma fog säga, att man vidhåller beslutet från förra året och upplånar medel till byggande af flottans materiel. Men då jag förmodar, att Riksdagen i år respekterar Riksdagens beslut förra året och besparingar således måste göras, har jag ansett, att en sådan å en half million kunde ega rum här, i synnerhet som å andra hufvudtitlar afslag skett å så nödvändiga utgifter, att därför endast kan åberopas detta skäl, att vi måste spara, hvartill kommer att vårt försvar derigenom endast helt obetydligt minskas. Huru viktigt detta öfningsfartyg än är, så tror jag dock icke, att vår försvarskraft minskas därför att dess byggande uppskjutes ett eller annat år. Man har också anfört, att här gäller ungefär detsamma som i fråga om anslaget under fjerde hufvudtiteln till gevärstillverkningen. Jag tror att detta är ett misstag. Jag tror, att tillräckligt med medel finnes för att bereda arbete åt arbetarne vid flottans verkstäder utan att detta anslag i år beviljas.

En talare har sagt, att man sammankopplar så lätt tanken på landets försvar med fruktan för en förhöjd bevillning. Om bevillningen verkligen måste höjas, så fruktar jag icke därför, men jag hemställer huruvida ögonblicket nu kan anses väl valdt för en sådan förhöjning. Om också frågan om vårt lands försvar icke vid denna riksdag kan vinna sin lösning, så närmar sig dock detta afgörande, och skäl torde vara att se till, huruvida icke detta är så nära, att man kan till dess uppskjuta frågan om förhöjd bevillning. Vårt lands försvar ligger lika mycket mig om hjertat som någon annan, men det ligger mig också om hjertat, att den budget man gör upp går ihop och att en förhöjd beskattning icke i olämplig tid införes; och det synes mig, att då man icke genom uppskof med byggande af ett öfningsfartyg i någon mån minskar landets försvarskraft, detta uppskof låter försvara sig.

En talare har sagt, att det är farligt att låta ett anslag försvinna, emedan det är svårt att åter få det fram. Jag är af motsatt åsigt. Om Riksdagen finner, att ett anslag under en svår tid kan försvinna, så tror jag, att det under en annan tid är lättare att få det fram, när man ser att sådant af omständigheterna påkallas.

Af dessa skäl ber jag att få instämna i Utskottets förslag.

Herr Widmark: Det är blott för att vända mig mot den alldeles afgörande vikt, som blifvit fäst vid att budgeten skall gå ihop, som jag begärt ordet. Låt oss se på denna sak. Icke är väl brist i budgeten en så farlig buse. Den kan hjälpas med direkt eller indirekt skatt. Nu kan ju invändas, att det är sorgligt att möta sina kommitenter med underrättelsen att vi måst öka skatterna; men det måtte väl vara mera sorgligt att säga, att vi afgifvit en maktlöshetsförklaring. Den betyder mera i afseende på vår vilja. Då jag sålunda ledes af dessa känslor; då jag icke vill, att vi skola visa en sådan

*Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)*

maktlöshet inför det svenska folket och inför dem, som stå utom oss; och då jag icke vet, huru den dagen är, som kommer, om den skall medföra bättre ekonomiska förhållanden, om krig och fred då väga på annat sätt än nu, så vill jag icke uppskjuta med byggandet af det ifrågavarande öfningsfartyget, utan yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Tornerhjelm: En ärad talare på elfsborgsbänken har börjat sitt anförande med att kalla detsamma för en blygsam framställning. Det är visserligen bra att så väl i det enskilda som det offentliga lifvet vara blygsam; men denna känsla får icke utsträckas derhän, att landets ära och anseende förlora derpå. Jag vill icke säga, att de äro beroende af beviljandet utaf det i fråga varande anslaget; men om man betraktar Europas närvarande ställning, tror jag man har skäl att vara på sin vakt. Vi sitta i fred och lugn; men jag tror, att det icke är förenligt med landets ära, om det enda anslaget till flottans nybyggnader skulle afslås.

Man har talat om besparingar och jag tackar Stats-Utskottet därför; men det finnes en gräns äfven i afseende på besparingar. Man skall spara i fråga om de onödiga utgifterna, men icke då fråga är om nödvändiga sådana.

Här har gjorts stora inskränkningar, och en talare sade, att det behöfdes just en half milion, för att han skulle få budgeten att gå ihop. Är förhållandet sådant, så måtte väl denna summa kunna fyllas genom beskattning eller ock genom ökande af några tullar.

Hvad sparsamheten angår, så lärer snart vara att från Stats-Utskottet förvänta ett förslag som icke går ut på synnerlig sparsamhet. Men då de maktegande hysa några önskningsfrågor, är det icke längre fråga om sparsamhet. Är det deremot fråga om något, som regeringen anser nyttigt, då skall man spara.

Äfven har det blifvit sagdt, att Första Kammaren icke borde bevilja anslaget, emedan det blifver afslaget i Andra Kammaren. Detta är icke något motiv. Andra Kammaren må sköta sig sjelf, dermed hafva vi icke att skaffa vid beslutens fattande.

Äfven må tagas i betraktande, att det begärda anslaget, 500,000 kronor, är icke något synnerligt högt belopp. Ännu har icke någon riksdag förflutit, utan att någon nybyggnad beslutits vid flottan. Man säger, att man vet icke ännu, hvad sorts fartyg man skall bygga. Detta är sant; men derom sväfvat hela världen i ovisshet och då man icke vet, hvad som är det bästa, så får man bygga, hvad man behöfver. Nu behöfva vi ett öfningsfartyg; men detta är icke uteslutande afsedt till öfningar; det kan äfven användas till kustförsvaret och bevakning. — Här är så mycket, som talar för beviljandet af denna summa, och summan är icke större, än att dess beviljande väl låter förena sig med den nödiga sparsamheten, att jag, som med största nöje skall rösta för afslag å onödiga utgifter, i fråga om den förevarande anhåller att få yrka afslag å Stats-Utskottets framställning och bifall till reservanternas förslag.

Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)

Herr Jöns Pehrsson: Om det nu vore förhållandet, att endast en talare på elfsborgsbänken och ett par med honom uppträdt i denna fråga, torde man med skäl kunna blifva mera klandrad än nu, då så många ledamöter af Stats-Utskottet yrkat afslag å Kongl. Maj:ts proposition; men under sådana förhållanden finner jag icke så ringa skäl för ett afslag. Det besynnerligaste af allt inom Riksdagen är dock — och det har sin förklaringsgrund deri, att denna Kammare naturligtvis bör vara sådan, att den bifaller alla de förslag, som regeringen framlägger, och så bör det vara; men det bör icke hindra, att när man ser, att en så stor del af Stats-Utskottets ledamöter varit med om att afslå Kongl. Maj:ts proposition, man icke då kan göra ett undantag. Jag har nu hört, att man gerna vill vara med om besparingar; men det påminner mig om den, som skulle hängas och själf välja trädet, men aldrig kunde finna ett passande sådant. Emellertid är det märkvärdigt, att så snart en enda besparing skall göras, hör man genast den invändningen, att man icke vill göra något för landets försvar. Om det är förhållandet, att officerarne icke äro tillräckliga för den materiel, som finnes, så bör väl åtminstone den officerspersonal, som finnes, kunna öfvas på de befintliga fartygen. Det har talats om en öfverdrifven sparsamhet; men varen säkra, mine Herrar, att när Särskilda Utskottet kommer fram med sitt förslag, skall jag icke spara på auslagen. Jag ber få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Wallenberg: Man har yttrat farhågor med afseende på att budgeten icke skulle kunna gå ihop; men jag ber få fästa uppmärksamheten på, att det finnes två sätt att gå till väga vid densamma uppgörande. Antingen bestämmer man, att man vill skatta så eller så mycket och lämpar sedan utgifterna derefter, — så gå vi dock vanligen icke till väga —, eller ock — och det är det sättet som förekommer hos oss —, bestämmer man först de nödiga utgifterna och sörjer sedan för att de blifva af statsmedel vederbörligen bestridda. Det är således alldeles för tidigt att nu tala om, "att budgeten icke kommer att gå ihop"; ty jag hyser den förhoppning, att den skall gå ihop, och jag vet icke, huru Riksdagen kan tänka på att åtskiljas utan att hafva sörjt för statsutgifterna.

Den siste talaren har förebrått denna Kammare att "den bifaller allt" och har tillagt, att det bör kanske så vara. Om denna Kam-mare bifaller många af regeringens framställningar, så är det emedan Andra Kammarens majoritet afslår likt och olik; för öfrigt har jag uppträdt emot utgifter, som gerna skulle varit sedda af regeringen. — Jag påminner mig t. ex. den föreslagna artilleribrån, som jag uppträdde emot, emedan jag ansåg mig icke kunna rösta för bifall till densamma.

Det har blifvit yttradt, att man skulle vänta för att granska uppfinningarne och skaffa sig en rikare erfarenhet. Detta kunde vara skäligt, om det vore fråga om att bygga ett stort krigsfartyg, på hvilket vi skulle föra ombord alla våra förhoppningar för framtiden; men nu är frågan om att bygga ett exercisfartyg, och dertill hafva vi tillräcklig erfarenhet för att veta, huru det bör se ut. Derom

Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)

råder icke stor meningsskiljaktighet; så att det kommer nog till utförande, om Riksdagen gifver medel dertill.

Man har vidare yttrat, att här skulle redan vara så mycket gjordt, och påpekat de 40,000 kronor, som anslagits till sjömättningsfartyg. Detta är ungefär detsamma, som om jag icke ville gifva ett anslag till Upsala akademi, därför att jag bifallit ett anslag till väfskolan i Borås. Samma sammanhang förefinnes mellan ett anslag till sjömättningsfartyg och ett dylikt till öfningsfartyg. Det förra har intet att göra med denna fråga.

En ärad talare har omnämnt, att vi hafva fyra ångkorvetter. Detta är sant; men han har icke nämnt om, hurudana de äro. Jag skall be att få presentera dem för Herr Talmannen. De äro *Balder*, som är användbar, och *Saga*, som utrustas till nästa år och likaledes är duglig. Men vidare hafva vi *Gefle*, som sett sina 30 år och deröfver och som var det första ångfartyg i Sverige, som hade maskinen så placerad, att den var under vattenytan. Det var derjemte ett af de första ångfartyg i Europa, som hade sin maskin så placerad. — Denna korvett har man lappat och lagat ganska försvarligt, men det är en misshushållning att fortgå dermed utöfver ett visst antal år. Dessutom är det icke sagdt, att det fartyg, som skall byggas, skall blifva färdigt genast, utan det skall börja byggas nästa år och först efter tre eller fyra år skall det vara färdigt. Nu vet man, att om man bygger ett fartyg, isynnerhet ett träfartyg, och låter det stå i spant och torka, så blir det så mycket starkare och varar så mycket längre, — att man så gjort är anledningen hvarföre våra äldre fartyg stått emot tidens tand på ett alldeles otroligt sätt.

Ordföranden i Stats-Utskottet har anfört, att man har arbetare, som skola bygga det i fråga varande fartyget och en stor del af materielen dertill och att det vore besynnerligt om, under en tid, då det kan hända att åtskilliga andra verkstäder få afskeda större eller mindre del af sin personal, man skulle ställa så till, att arbetarne blefve sysslolösa på flottans varf. Sådant vore — det säger jag med Herr Adelsköld — en misshushållning. Om detta vore en utgift, som kunde undvaras, så vore det en annan sak; men så långt har man icke gått, utan man säger blott, att den kan uppskjutas, och det tjenar till intet.

Jag ber att, med afseende på hvad som yttrats derom, att beslutet angående denna punkt skulle hafva något afgörande inflytande på beslutet vid den 10:de punkten, få fästa uppmärksamheten derpå, att ingen reservation finnes anförd emot den senare punkten, och under sådant förhållande, att ingen af Stats-Utskottets ledamöter reserverat sig, tror jag, att det vore mycket ovanligt, om man skulle behöfva befara, att punkten skulle möta en absolut majoritets afslag inom båda Kamrarne.

Jag glömde nyss att omnämna den aktningssjudande åldringen *Thor*. Den är det äldsta ångfartyg inom flottan, ett hjulfartyg, som gjort tjenst omkring 40 år, åtminstone kan jag åberopa i min meritförteckning att jag tjenat på detsamma såsom sekundlöjtnant — och det var icke i går. Det är mycket lämpligt såsom chefsfartyg, då

mindre eskadrar äro ute; men det är icke ett sådant exercisfartyg, som man nu saknar. För öfrigt är det icke för mycket begärtdt, att man för handels behof har mer än ett fartyg, som kan skickas utom kanalen, och dertill lämpa sig icke mer än ett af dessa. Under de år, jag yttrat mig uti hithörande frågor, har jag alltid ansett det angeläget att företrädesvis fästa mig vid de frågor, som röra uppfostran af flottans personal, ty om man har en duglig personal, kan man uträtta mycket mera, än om man har duglig materiel men en oduglig och oöfvad personal. Det är därför jag fäster så stor vikt vid, att detta anslag beviljas, och hemställer om bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

*Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)*

Herr von Kræmer: En talare har yttrat, att nödvändigheten af det föreslagna anslaget icke kunde bestridas. Jag vågade likväl en antydning åt det hållet, då jag förra gången hade ordet, emedan jag icke kunde finna olämpligt, att de fartyg vi hafva, användas till öfningar, enär det eljest skulle kunna hända att de sparades så länge, att de vore urmodiga och oanvändbara, då de ändtligen skulle begagnas till vårt försvar. Jag älskar dock icke att utsträcka diskussionen öfver en fråga utöfver det stadium, hvori den föreligger. Här är blott fråga, om anslaget skall beviljas nu eller till ett annat år uppskjutas, och då den person, som är mest kompetent att bedöma dessa förhållanden, sagt, att *Gefle* är användbart till 1884, har det redan deraf synt mig till fullo bevisadt att ett uppskof icke vore farligt.

Samme talare, för hvars åsigtter jag hyser den största högaktning, har visserligen vidare yttrat, att vi äro icke så fattiga, att vi icke kunna anslå hvad som är visadt vara nyttigt; ty om också det kan visas, att budgeten icke går ihop, emedan om anslaget är nyttigt så är detta hjälpt om man blott vill något litet öka beskattningen, och hänvisade han i det afseendet särskildt till tullen på socker och kaffe. Jag tror dock icke, att en sådan åtgärd under nuvarande penningeställning vore, så att säga, rådlig; men vill nu ej längre vid denna utväg mig uppehålla, utan vill blott tillägga, att den bittra nödvändigheten att göra en sådan ökning i tullen nog ändå kan inställa sig, ty hvem vet, om de för i år beräknade 22 millionerna i tullmedel verkligen komma att inflyta. Detta är dock möjligt, enär tullen i fjor gaf öfver 5,000,000 kronor mer än då var beräknadt; deremot anser jag för mer än osäkert, om för år 1879 komma in 2,500,000 kronor i tullinkomst; så att en sådan skatte- och tullförhöjning kan nog ändock blifva nödvändig.

En talare på stockholmsbänken har yttrat, att sådan vore icke den konstitutionella ordningen härstädes, att man först tänkte på, om budgeten ginge ihop, utan man hade att först se efter om utgifterna vore nödvändiga och sedan hvarifrån man skulle taga tillgångarne. Ett sådant sätt att leka blindbock med budgeten tror jag icke vara rådligt att följa och åtminstone inom Stats-Utskottet är det icke brukligt. Samme talare yttrade, att den farhågan, att man genom ett bifall till denna punkt skulle riskera afslag å den följande, vore omotiverad och en annan talare har i sammanhang dermed omnämmt skjut-

Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)

fältet för artilleriet. Ja, det gick med skjutfältet som det gick! Då den frågan förevar, sökte dock en talare efter sin ringa förmåga framhålla faran af att begära 270,000 kronor i stället för 170,000 och vågade föreslå, att på så sätt intet anslag skulle erhållas. Han fick ledsamt nog rätt, och kanske går det på samma sätt nu med anslaget i nästa punkt. Dessutom återupptog den nyss nämnde talaren på stockholmsbänken ett skäl, som redan blifvit gendrifvet, och som jag derföre trodde vara undanröjdt. Han yttrade nemligen, att här vore samma förhållande som i fråga om anslaget till gevärstillverkningen, eller att man hade att hålla en arbetarepersonal, men icke kunde sysselsätta den om man ej finge anslag. Förhållandet är dock, såsom här redan anförts, alls icke sådant. Här är icke fråga om att röra vid det ordinarie, anslaget till "flottans nybyggnad och underhåll" 1,078,800 kronor, och dermed bör väl arbetarepersonalen kunna, åtminstone för tillfället, sysselsättas.

Då jag icke kan finna, att de anmärkningar, som här blifvit framställda, kullkasta de skäl, som blifvit anförda för Utskottets förslag, ber jag att fortfarande få yrka bifall till detsamma.

Grefve af Ugglas: Jag har blifvit uppkallad af ett yttrande utaf en talare här bredvid mig, hvilken i afseende på det samband mellan denna och den följande punkten, som åtskilliga talare påpekat, yttrat, att då ingen reservation blifvit anförd emot den senare punkten, kunde han icke tänka sig annat, än att den skulle vinna båda Kamrarnes bifall. Jag ber då få fästa uppmärksamheten på, att en tanke, som var allmän inom Utskottet, var den, att någon besparing måste göras. Hvar den skulle göras det var frågan, och då man beslutit sig för att göra den i afseende på den nu föredragna punkten, så uppgafs dermed motståndet mot den följande. Redan innan frågan förekom i plenum, var detta den allmänna tanken; men det oaktadt gjordes af några ledamöter i Andra Kammaren motstånd mot att bevilja hela det i den följande punkten föreslagna anslag. Det är derför jag för min del är fullkomligt öfvertygad derom, att alla de, som anse att en besparing måste åstadkommas på femte hufvudtiteln, skola, om de icke vilja göra den vid denna punkt, blifva nödgade att göra den vid den följande. — Och jag ber Herrarne ännu en gång betänka sig, huruvida det verkligen kan vara någon skada att nu i denna stund icke lemna något anslag till denna nybyggnad, och huruvida icke en mycket större olägenhet skulle uppstå, om man inskränkte det belopp, Kongl. Maj:t begärt till kanoner och annan artilliermateriel, hvarigenom en stor del af flottan blefve gjord otjenstbar. Såsom den talare, hvilken jag nyss antydde, yttrade, bör man i främsta rummet tillgodose alla sådana anslag, som befordra en bättre utbildning af flottans personal; men då det är fråga om anslag till ett fartyg, som icke behöfver vara färdigt förr än 1884, torde det väl vara tillräckligt att, om budgeten icke skulle förr än nästa år lemna tillgång till dess påbörjande, då företaga denna nybyggnad. En annan talare har sagt, att om tillgångarne ett annat år blefve mera rikliga, så skulle måhända anslaget beviljas, men om så icke blefve förhållandet, komme det troligen att

*Anslag till
fartygs-
materiel.
(Forts.)*

afslås äfven då. Jag svarar derpå, att när man kommer närmare den tid, då ett öfningsfartyg måste anskaffas, förmodar jag, att Kongl. Maj:t under sådana förhållanden kommer att tillse, huru besparingar i andra afseenden må kunna vidtagas och budgeten må kunna gå ihop, äfven om det nu i fråga varande anslaget då beviljas. Jag är något varm i frågan, emedan jag är lifligt öfvertygad om nödvändigheten af att bifalla nästa punkt, och jag fruktar, att, om man icke vid denna punkten åstadkommer en besparing, man skall tvinga fram en sådan vid den följande. Jag ber därför Kammaren godkänna Utskottets förslag i denna punkt.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talmannen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande punkten dels ock afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande nädiga framställning; gjordes först proposition på bifall till punkten, hvarvid svarades talrika ja och nej i blandning, samt sedermera proposition på afslag derå och bifall till Kongl. Maj:ts framställning, då svaren likaledes utföllo med talrika så väl ja som nej; och förklarades ja nu hafva varit öfvervägande

Flere ledamöter begärde votering.

Uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

“Den, som bifaller 9:de punkten i Stats-Utskottets utlåtande
N:o 8,

röstar Ja;

Den, det ej vill

röstar Nej;

Vinner Nej, afslår Kammaren Utskottets hemställan och bifaller Kongl. Maj:ts ifrågavarande nädiga framställning.“

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—54.

Nej—59.

10:de punkten.

Friherre Klinckowström: Jag kan icke deltaga i det slut, hvar till Stats-Utskottet kommit i denna fråga. Utgången af den sista voteringen manar ytterligare att på detta anslag söka göra en besparing, som icke lyckades att vinna vid den föregående punkten rörande byggande af ett öfningsfartyg till ersättning för korvetten Gefle. Vid

*Anslag till
artilleri-
materiel.*

Anslag till
artilleri-
materiel.
(Forts.)

granskning af hvad Utskottet i betänkanDET angående denna punkt anfördt äfvensom af Kongl. Maj:ts proposition synes mig, att i denna senare högst ofullständigt blifvit redogjordt för den del af ifrågavarande anslag som rör anskaffande af lavetter och projektiler. Sedermera har visserligen Stats-Utskottet erhållit en särskild promemoria, och jag kan icke annat än vara särdeles tacksam för den redogörelse angående de 430,000 kronor, som utgöra ungefär hälften af anslaget; men just af denna redogörelse finner jag det vara högst besynnerligt att det skall vara nödvändigt att betala för en kanon med tillhörande lavett 97,000 kronor och med tillhörande 300 granater 128,500 kronor. Vill man göra sig reda för hvad orsaken kan vara till denna enorma utgift för en kanon med tillhörande lavettage, finner man, att då en kanon af motsvarande kaliber i 1874 års statsverksproposition beräknades att kosta knappt 30,000 kronor och en lavett endast 4,000 kronor, så beräknades i 1877 års proposition samma slags kanon att kosta 37,150 kronor och kostnaden för lavetten hade då stigit upp till 14,000 kronor. Det är visserligen en ganska stor tillökning på lavettkostnaden; men då nu enligt Kongl. Maj:ts senaste proposition kostnaden för hvar lavett skulle stiga upp till 57,000 kronor, synes det mig vara allt skäl att låta den beslutande Riksdagen få litet mera upplysningar om orsaken till en sådan enorm prisskilnad som här uppgifves. Jag har icke kunnat af de tryckta uppgifterna rörande denna fråga få reda på huruvida Kongl. Maj:t låtit anställa förfrågningar utrikes vid de större fabrikationerna af dylik materiel, i Norra Amerika, England, Frankrike och Tyskland, huruvida icke så beskaffade kanoner med lavetter skulle kunna erhållas för billigare pris. Då anskaffningskostnaden för 24 sådana kanoner, som för närvarande äro behöfliga, skulle gå upp till en summa af öfver två millioner, synes mig mer än väl befogadt af Riksdagen att begära en dylik upplysning; ty det är väl klart, att om man icke sätter den inhemska industriella verksamheten i täfjan med den utländska, skola de fabriker och styckebruk, som här ensamma tillverka sådan materiel som nu är i fråga, kunna begära nära nog hvilka pris som helst. Således hade det efter mitt förmenande varit regeringens pligt att icke allenast infordra dylika upplysningar från främmande länders fabriker och verk, utan äfven att för Riksdagen framlägga resultatet af förfrågningarna. Intill dess detta skett kan åtminstone icke jag för min del gå in på att *hela* det begärda anslaget beviljas. De tre 9,24 kanoner, som äro i fråga, skulle med lavetter och 300 granater till hvar gå upp till närmare 400,000 kronor. Jag tror, att det vore skäl att Riksdagen för 1879 års statsreglering uppsköte denna del af ifrågavarande utgift och således nedprutade den begärda och af Stats-Utskottet tillstyrkta summan 900,000 kronor med 400,000 kronor och lemnade endast 500,000 kronor för ifrågavarande ändamål. Om man ser på utgifterna för kanoner, lavetter, projektiler, handvapen samt minmateriel under de sista sju åren, från och med 1872 till och med 1878, så finner man, att det första året beviljades 260,000 kronor. Sedan ökades anslagen oupphörligt till 1875, då 1,125,000 kronor beviljades. Sedan sjönk anslaget så, att för sista året, d. v. s. för innevarande år,

670,000 kronor äro beviljade. Tager man medeltalet af de belopp, som under dessa sju år beviljats för ifrågavarande ändamål, finner man, att det årliga beloppet utgör 758,571 kronor. Det är sannernligen en icke obetydlig summa, och om äfven vid denna Riksdag det begärda anslaget blefve, såsom jag föreslagit, afkortadt med 400,000 kronor, blefve dock anslagen för 1879 till kanoner, lavetter, projektiler, handvapen och minmateriel inalles 747,000 kronor, således i det närmaste samma belopp som per medium beviljats under de sista sju åren. Jag anhåller således, att Herr Talmannen måtte framställa proposition på min begäran om ifrågavarande anslags nedsättning från 900,000 kronor till 500,000 kronor.

Anslag till
artilleri-
materiel.
(Forts.)

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Den föregående ärade talaren har funnit det "högst besynnerligt", att en kanon med lavett och tillbehör i nu föreliggande förslag är upptagen till 97,000 kronor, under det att densamma i 1874 års proposition är upptagen, kanonen till 30,000 kronor och en lavett till 4,000 kronor, tillsammans 34,000 kronor. Förhållandet är verkligen, att i 1874 års statsverksproposition priset på en kanon angafs till 30,000 kronor och att den för närvarande kostar ungefär 39,000 kronor. Anledningen härtill är den, att då 1874 års förslag uppgjordes, beräknade man det pris på kanonband, hvartill sådana lemnats af den franska firman Petit et Gaudin men som man sedermera ansett det vara af yttersta vigt för vapentillverkningen i landet, att kanonband äfven kunde tillverkas här hemma, har enskild verkstad förskaffat sig maskiner för dylik tillverkning, och de sålunda här hemma tillverkade kanonbanden hafva blifvit betydligt dyrare än de franska. Detta är den hufvudsakliga anledningen till den anmärkta prisskilnaden för kanonen.

Med afseende åter på uppgiften, att lavetterna i 1874 års förslag skulle vara beräknade till 4,000 kronor, ber jag få hänvisa till det statsrådsprotokoll, som finnes bifogadt den Kongl. propositionen till 1874 års Riksdag. Der står att lavetter, "utom sådana, som ingå i fartygens konstruktion" beräknas kosta 4,000 kronor. Det var således 1874 icke fråga om lavetter till fartygen — dessa hade antagligen beräknats komma att bekostas af anslaget till fartygsnybyggnad, — utan om lavetter till fästningar, strandbatterier m. m.

Hvad angår priset 57,000 kronor för de nu ifrågasatta hydrauliska lavetterna vill jag upplysa, att lavetten till "Blenda", som är gjord här hemma, kostade endast ungefär 15,000 kronor, men då man ansett lavetter af nu föreslagna beskaffenhet, d. v. s sådana som den, hvilken redan finnes på "Disa", vara att föredraga framför sådana som "Blendas", har man dertill hufvudsakligen haft det skäl, att dessa föreslagna lavetter kunna skötas af endast två man — hela kanonens rigtning, tillbordsättning och inhalning skötes af två man — medan den på "Blenda" fordrar 16 man. Sålunda kan genom användande af de föreslagna lavetterna en reduktion af besättningens antal ega rum, hvarjemte, och då på "Blenda" manskapet som sköter kanonen måste vara uppe på däck, utsatt för fiendens eld, hela den

Anslag till
artilleri-
materiel.
(Forts.)

kraft, som rör kanonen, å "Disa" är förlagd nere i fartyget. Dessa lavetter hafva sålunda så öfvervägande fördelar framför de andra, att jag icke tror att man med fog kan säga att 57,000 kronor för desamma vore illa använda penningar. "Disas" lavett är gjord i England, men den blifvande anskaffningen skulle om möjligt ske här i Sverige. Kongl. Maj:t har nemligen befalt, att de om möjligt skola tillverkas här; men om så icke kan ske, måste man ånyo vända sig till England. Emellertid, går det för sig att få beställningen utförd här i Sverge, är det att hoppas, att priset skall blifva betydligt billigare.

Hvad första anslagsposten 430,000 kronor angår, ber jag få fästa uppmärksamheten på nödvändigheten att icke afslå densamma, ty derpå beror ju huruvida de fartyg, som äro beställda och enligt kontrakt skola levereras den 1 April nästa år, må kunna användas. Vi hafva eljest icke något artilleri att förse dessa fartyg med.

Beträffande den andra posten, eller de äskade 469,700 kronorna så framgår af statsrådsprotokollet, att dermed afses en sådan tillökning i projektilernas antal, att hvarje kanon, som nu finnes, skulle få 300 projektiler. Läger man dertill de kanoner, som inom nästa års utgång ytterligare komma att levereras, räcker det må hända ej till flere än 200 projektiler för hvar. Men detta är icke den farligaste följden af ett afslag å ifrågavarande anslag, utan den farligaste följden vore den, att vi då icke komme att hafva en enda projektil till de 17 kanoner, som, refflade efter nytt system, nu äro under arbete vid Finspong. Att äfven denna del af anslag beviljas är sålunda alldeles nödvändigt, om vi som sagdt icke skola komma att ega 17 pansarbrytande kanoner utan en enda projektil. Samma värde talare yttrade, att det hade varit Regeringens pligt att infordra anbud om priset på projektiler i främmande land. Jag tror att den åsigt med rätta gjort sig gällande inom representationen, att vi böra söka, så vidt ske kan, få vår artillerimateriel tillverkad inom landet. Vi minnas att när de gröfre kanonerna först skulle tillverkas i Sverge, lemnade staten till och med förlagslån till bruksegare för att de skulle åtaga sig en sådan tillverkning. Derigenom har ju representationen sjelf gifvit till känna, att den förväntar, att Kongl. Maj:t skall taga vår artillerimateriel inom landet och jag kan icke se, hvarför vi då skulle vända oss till utlandet i fråga om sådana beställningar, som vi kunna få utförda inom landet. Det är dessutom icke ådagalagdt, att vi kunde få lika goda projektiler billigare vid någon utländsk verkstad.

Grefve af Ugglas uppropades härefter, men förklarade sig afstå från ordet.

Herr Wijkander: Äfven jag skulle kunna afstå från ordet, ty jag tror, att flera yttranden i denna fråga icke behöfvas, men jag vill likväl till Kammararens protokoll nedläggga en protest mot den näst siste talarens yttrande om det origtiga i att söka bereda en tillverkning inom landet af sådan materiel, som behöfves för armén

och flottan. En sådan protest vill jag nedlägga, ehuru jag är öfvertygad om att den icke behöfves, och skälet hvarför jag tror detta är, att Stats-Utskottet, utan att någon reservation anmälts, förklarar att de behof, som med de nu afsedda anskaffningarna af artillerimateriel skola fyllas, synas Utskottet vara af den oafvisliga beskaffenhet att någon inskränkning deri icke kan ifrågasättas. Då Stats-Utskottet enhälligt uttalat en sådan åsigt om behofvet af det begärda anslaget, är jag, sedan jag yttrat dessa ord, skyldig att lika med den sist uppropade talaren afstå från ordet, under yrkande om bifall till Stats-Utskottets hemställan.

*Anslag till
artilleri-
materiel.
(Forts.)*

Friherre Klinckowström: Jag ber blott att med några ord få med afseende å hvad mot min vördsamma anhållan blifvit anmärkt erinra, att man af Stats-Utskottets betänkande ser, att en del af projektiler, som här äro i frågasatta, äro afsedda för kanoner hvilka ännu icke äro tillverkade. Det står nemligen på sidan 12 i Utskottets betänkande att Kongl. Maj:t förklarar, att frågan huruvida reffelsystemet efter 1870 års franska modell jemväl borde tillämpas på 4,1 tums kanoner skulle företagas till afgörande då beställning af sådana kanoner ifrågakommer.

Hvad beträffar en ärad talares yttrande rörande nödvändigheten af att tillverka artillerimaterielen inom riket, så tror jag, att äfven i det hänseendet har man gjort undantag. Man finner nemligen af en föregående officiel redogörelse, att för verkställande af försök med stälkanoner vid fältartilleriet hafva sådana kanoner blifvit beställda och levererade från Krupp i Essen. Jag tror, att man väl icke skall i afseende å denna industri skilja sig från den åsigt, som tyckes annars vara regeringens, nemligen att all industri bör söka att sjelf bära sig och konkurrera, utan att den erhåller något monopol derigenom att man icke låter främmande fabrikationer täfla med den inhemska. Härmed är icke sagdt, att man skall gå ifrån den inhemska industrien, men ingen kan väl bestrida, att en sådan täflan och inhemtande af kännedom om de utländska fabrikernas pris skola på ett helsosamt sätt nedtrycka den inhemska fabrikationen, så att den blifver allt rimligare och icke, såsom jag fortfarande tror, orimlig, synnerligen i afseende på lavetter till 9,24 tums kanoner.

Den siste talaren yttrade, att man bör böja sig för ett Stats-Utskotts betänkande utan reservationer. Dertill finner jag alls ingen anledning, utan tror tvärtom att Kamrarne hafva icke blott rätt, utan en ovilkorlig pligt att pröfva frågorna, och därför vore det helsosamt i allmänhet om Stats-Utskottet ville behörigen utreda alla frågor, innan de framläggas på Kamrarnes bord till afgörande. Ty det är Kamrarne och icke Stats-Utskottet, icke ens i dess helhet, som afgöra frågorna. Således anser jag hvad den siste talaren yttrade alls icke vara ett skäl hvarför hela det begärda anslaget skulle beviljas, och jag fortfar i mitt yrkande om anslagets nedsättande till 500,000 kronor.

Anslag till
artilleri-
materiel.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad och Herr Talman-
nen yttrat, att under densamma hade yrkats dels bifall till den före-
varande punkten oförändrad och dels af *Frih. Klinkowström*, att punk-
ten måtte bifallas med den förändring, att det tillstyrkta anslagsbe-
loppet nedsattes från 900,000 kronor till 500,000 kronor; framstälde
Herr Talmannen proposition på bifall till punkten oförändrad och,
då dervid svarades talrika ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig
hafva funnit ja öfvervägande.

11:te punkten.

Bifölls.

Anslag till
spårvägar å
Kronans varf.

12:te punkten.

Mom. a).

Friherre Klinkowström: Äfven vid denna punkt, rörande spår-
vägar å flottans varf i Stockholm och Karlskrona, nödgas jag nedlägga
min protest. Jag tror, att det vore obetänkt af Riksdagen att med-
gifva denna början till ett jernvägssystem å kronans varf. Redan af
Kongl. Maj:ts proposition synes, att hvad Karlskrona beträffar här är
fråga om början till en vidlyftig jernvägsanläggning. Det står nem-
ligen i den Kongl. propositionen, att varfvet i Karlskrona skulle sättas
i förbindelse med hufvudjernbanan medelst jernvägsspår, draget igenom
en tunnel under stadens torg till porten vid artillerigården. Jag tror,
att en sådan anläggning komme att i sin helhet kosta närmare en
million kronor.

På samma sätt förhåller det sig med den föreslagna kortare jern-
banan inom kronans varf på Djurgården. Om dess anläggning beviljas,
blifver följden att detta jernvägssystem skall sättas i kommunikation
med hufvudbranche-banan, som kommer att gå mellan Karlberg och
Värtan, och det är icke svårt att se hvilka stora utgifter en sådan
jernvägsanläggning kommer att medföra, så mycket mera som dertill
fordras en broanläggning öfver det sund, som skiljer Djurgården från
Ladugårdslandet. Då jag anser, att begge ifrågavarande spårvägsan-
läggningarna äro onödiga och kunna anstå, får jag vördsamt anhålla
om afslag å båda momenten af förevarande punkt.

Herr Cavallin: Jag har icke begärt ordet för att motsätta mig
det begärda anslaget till spårvägar å flottans varf i Karlskrona och
Stockholm, men, vill man vara rättvis, måste man dock erkänna, att
dessa spårvägar icke äro af synnerlig vigt för rörelsen å varfven. Då
jag af Bil. n:o 4 a till Kongl. Maj:ts proposition finner, att varfsby-
råerna begärt anslag till åtskilliga arbetsmaskiner, men chefen för
Sjöförsvarsdepartementet icke velat tillstyrka sådant, kan jag icke neka
till att det förefallit mig, som om sådana arbetsmaskiner vore viktig-
are att erhålla än spårvägar. Dessa af byråerna föreslagna anslag
utgjorde: till arbetsmaskiner i verkstäderna vid Karlskrona station

20,000 kronor, till arbetsmaskiner i verkstäderna å galärvarfvet i Stockholm 45,000 kronor och till gjuteri å sistnämnda varf 46,000 kronor. Det skulle verkligen vara illa, om den omständighet, att statens verkstäder icke hade maskiner och verktyg, någon gång skulle komma att anföras såsom hinder för staten att sjelf utföra sina byggnadsarbeten. Staten har både i Karlskrona och här utmärkta etablissement och jag tror, att den mycket väl skulle der kunna utföra en del arbeten, som den nu låter verkställa på andra varf.

Jag vill, såsom jag från början yttrade, icke sätta mig emot beviljande af det begärda anslaget för spårvägar, men har endast tillåtit mig påpeka, att det enligt min åsigt finnes behof, som äro viktigare att fylla.

Grefve af Ugglas: Jag lemna helt och hållet å sido den förste talarens funderingar i afseende på det jernvägsföretag, som skulle blifva en följd af de föreslagna spårvägarnes anläggning. Hvad Karlskrona beträffar tycker jag till och med, att talarens sjelf kunnat lemna sina funderingar å sido, då man af Kongl. Maj:ts proposition finner, att frågan förevarit inför Kongl. Maj:t och att Kongl. Maj:t förklarar, att, på grund af de dryga kostnader som utläggning af jernvägsspår mellan den till Karlskrona ledande jernväg och flottans varf derstädes skulle medföra, ett i sådant hänseende väckt förslag icke för närvarande föranledde annan åtgärd än som i propositionen finnes angifven.

Här föreligger nu blott frågan om lättaste och säkraste sättet, hvarpå kanoner skola kunna föras från den aflägsna artillerigården, derifrån de skola hemtas; och inom Utskottet hyste man den åsigt, att det blott var att beklaga, att någon åtgärd för vinnande af besparing härutinnan icke för längesedan skett.

Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

Herr Burman: Hvad som gäller såsom regel för den enskilde industriidkaren bör väl också gälla för staten, nemligen att så mycket som möjligt söka bespara dagsverken och tid, och det är ingenting annat som afses med införande af spårvägar vid flottans varf i Karlskrona och i Stockholm. Jag kan försäkra Herrarne, att i den ort, der jag har min verksamhet, anses det för ett verkligt fattigdomsbevis, om spårvägar saknas vid en brädgård, och hvar och en, för hvilken sådant varit möjligt, har äfven förskaffat sig detta medel att bespara penningar och tid. Som jag är öfvertygad, att anläggandet af spårvägar å flottans varf skall leda till lika gynnsamt resultat, vågar jag anhålla om bifall till Utskottets förslag.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad och Herr Talmanen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till det förevarande momentet och dels afslag derå; framställde Herr Talmannen proposition på bifall till momentet och, då dervid svarades talrika ja jemte ett eller annat nej, förklarade sig hafva funnit ja öfvervägande.

Mom. b.

Bifölles.

13:de--16:de punkterna.

Biföllos.

17:de punkten.

Mom. a och b.

Biföllos.

Mom. c.

Herr Statsrådet Lagerstråle: Det är icke för att uppträda mot Utskottets i förevarande moment gjorda framställning, som jag begärt ordet, utan endast för att fästa uppmärksamheten derpå, att detta förslag, som sannolikt kommer att af Riksdagen godkännas, medför en minskning i de förråd, som för flottans behof skola af dertill anvisade medel anskaffas, och att jag således vågar förutsätta, att ett bifall till detta förslag äfven innebär ett medgifvande, att den kostnad, som uppkommer för bristens fyllande, får, sedan beloppet blifvit kändt, af Kongl. Maj:ts anmälas till Riksdagens godtgörande, hvarom dock någon framställning för närvarande naturligtvis icke kan ske.

Öfverläggningen förklarades slutad och momentet bifölles.

Föredrögs ånyo och bifölles Stats-Utskottets den 28 och 30 sistlidne Mars bordlagda Utlåtande N:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående anslag till betäckande af åtskilliga utgifter för den i Stockholm under år 1878 sammanträdande internationela fängvårdskongress.

Anmälades och bordlades:

Sammansatta Stats- och Lag-Utskottets Utlåtande N:o 1, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående förändrad reglering af skjutsväsendet;

äfvensom Första Kammarens Tillfälliga Utskotts utlåtanden:

N:o 8, i anledning af väckt motion om förändrad anordning af undervisningen vid rikets elementarläroverk; och

N:o 9, om underdånig skrifvelse rörande närmare bestämmelser i fråga om de anteckningar, som i afseende på ledighet till äktenskap eller hinder deremot skola i vissa prestbevis intagas;

hwarefter Kammaren, uppå Herr Talmannens hemställan, beslöt, att dessa ärenden skulle uppföras främst på föredragningslistan för nästa sammanträde.

Herr Lindgren anmälte sig och anhöll om 14 dagars ledighet från riksdagsgöromålen från den 5 i denna månad.

Sedan Kammaren, uppå gjord proposition, härtill lemnat bifall, yttrade Herr Talmannen, att, då många ledamöter af Kammaren sannolikt komme att begära och erhålla ledighet från deltagande i riksdagsärendenas behandling under den stundande påskhelgen, Herr Talmannen ansåge sig nu böra tillkännagifva, att, i enlighet med träffad öfverenskommelse emellan Talmännen, dagen för anställande af de gemensamma voteringar, hvilka påkallades af de skiljaktiga beslut, Kamrarne redan fattat och under den närmaste tiden möjligen komme att fatta, blifvit utsatt till Torsdagen efter påsk eller den 25 i denna månad.

Kammaren åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.